

EDIČNÍ POZNÁMKY

Tento svazek obsahuje literární, kulturně politické i politické stati, projevy a polemiky Stanislava K. Neumanna z let 1918—1921, to je od doby, kdy se po příchodu z fronty vrátil opět k publicistické práci, až do chvíle, kdy po vstupu do Komunistické strany Československa zakládá Proletkult jako „orgán komunistické strany pro proletářskou výchovu“. Těžiště čtyř let tohoto období je především ve čtyřech ročnících Června, který byl tehdy osou Neumannovy žurnalistické tvorby. Zde je třeba podotknout, že s úvahami o časopisu takového typu se u Neumanna setkáváme poprvé už v létě 1914, kdy o něm začal diskutovat s bratry Čapky (srov. Viktor Dyk-St. K. Neumann-bratři Čapkové, Korespondence z let 1905—1918, Praha 1962) a v téže době také s nakladatelem Františkem Borovým (srov. Václav Štěpán, St. K. Neumann a nakladatel František Borový, Literární archiv 2, Orbis 1967). Na jaře 1915 nabyla proponovaná revue zcela konkrétní podoby co do obsahu i vzhledu, byly propočítávány finanční náklady a list měl i své jméno: Nové Čechy. Uskutečnění tohoto záměru zabránil Neumannův odchod na vojnu. O dokonalé promyšlenosti a všestranné připravenosti časopisu však svědčí okolnost, že oba, Neumann jako redaktor a Borový jako nakladatel, mohli brzo po básnickově návratu do Prahy, v krátké době necelých tří měsíců, realizovat svůj dřívější společný plán; srovnání obsahu původně navrhovaných čísel, prodiskutovávaných v obou uvedených korespondencích, s prvními dvěma ročníky Června také ukazuje, kolik z původní koncepce obstálo — po třech letech — v novém společenském kontextu. Červen začal vycházet 7. března 1918 jako „tendenční čtrnáctideník“ pro nové umění, přírodu, technickou dobu, socialismus a svobodu, tedy s hesly, která ještě ukazovala k předválečným letům Neumannových snah. Programové vyhraňování Června v list převážně politický, signalizované i postupnými upřesňujícími proměnami jeho podtitulu (1919: Týdeník pro radikální směry a kulturní politiku; 1920: Sociální týdeník), vedlo Neumanna k myšlence realizovat ještě speciálně literární časopis, a proto v roce 1919 přebírá po Šaldovi také vedení Kmene. Jeho třetí ročník začal vycházet 8. května 1919 jako literární týdeník a Neumann jej redigoval po dva roky, souběžně s druhým a třetím ročníkem Června.

Byla to zřejmě finanční náročnost obou podniků, která Neumanna přinutila, aby na jaře 1921 na začátku nového ročníku spojil Kmen s Červnem. Čtvrtý ročník Června byl tedy koncipován už jako „větší týdeník, který by živě reprezentoval nejen obrodné hnutí socialistické, ale i nový život literární a umělecký a věnoval se hlavně otázkám proletkultu“, a vycházel s manifestačním podtitulem „Proletkult — Komunism — Literatura — Nové umění“ až do prosince 1921.

Vedle těchto časopisů tiskl Neumann své práce v roce 1918 také v Českém socialistovi a od roku 1921 v Rudém právu; několik příspěvků je v Národních listech (1918), ojedinělé v Knihomilu (1918), Českém slově (1919) a Táboritovi (1921); do souboru jsou konečně zařazeny také doslovy, které napsal k některým pracím, jež vydal ve své Edici Června, dále předmluva ke katalogu Tvrdošijných a programový článek v Komunistickém kalendáři (1922).

Do svazku jsme nepojali především Neumannovy překlady studií a článků z této doby. Z roku 1919 je to Rosy Luxemburgové *Odvážná hra* (Červen 1, č. 21–22, str. 308–310, 6. února), studie Gustava Landauera *Walt Whitman* (Kmen 3, č. 18, str. 127–129, 25. září), *Stanovy Clarté* (Kmen 3, č. 22–23, str. 157–159, 23. října) a René Arcose *Sovětská republika z hlediska nestranného svědka* (Červen 2, č. 41, str. 368–369, 11. prosince; č. 44, str. 393–394, 8. ledna; č. 45, str. 403–404, 15. ledna 1920; č. 48, str. 424–426, 5. února 1920); z roku 1920 je to pak článek P. Vaillante-Couturiéra *Volební lež* (Červen 2, č. 45, str. 413–414, 15. ledna), stať Wilhelma Herzoga *Clarté* (Červen 2, č. 48, str. 421–422, 5. února) a z roku 1921 eseje Franze Bleie *Katolická meditace* (Červen 3, č. 47, str. 557–562, 17. 2.).

K zmíněnému překladu článku Rosy Luxemburgové připojil Neumann tuto poznámku:

„To jest jeden z posledních článků ubité Rosy. Uveřejnila jej v prosinci v Die Aktion, v časopisu, který věnován hlavně expresionistickému umění a literatuře a řízen nejseriózněji mezi podobnými časopisy německými, pěstoval také i po dobu války důslednou politiku antinacionalistickou a revolučně socialistickou. V článku, věcně jistě velmi správném, jsou patrné stopy marxistické ideologie, která je tu a tam těžce stravitelná nám, kteří jsme zvykli méně tvrdé mluvě Bakuninů a Kropotkinů. Ale Rosa Luxemburgová a Karel Liebknecht jsou dnes mrtví, ubiti scheidemannovskými vojáky, dvě nejpoctivějších socialistů střeoevropských zmizelo tragicky z jeviště sociálního zápasu — a tak závěr článku Rosina má úžasné smutnou příchut' strašlivě zklamané iluze. Spartakovci jsou přinejmenším odrazení, a těm, kteří měli býti davem považováni za jeho povolání vůdce, byl nikoli jen vlas na hlavě zkriven, nýbrž život brutálně vzat... Zhynuli pod koly protirevolučního teroru jako oběť svého revolučního idealismu, své předčasné zdá se víry, svého nešťastného klamu o revoluční vyspělosti davů. Přímo vinu na této dvojnásobné zákeřné vraždě mají ovšem scheidemannovští socialisté. Tento druh „socialistů“, který není jen v Německu a jen mezi sociálními demokraty, to jsou cizopasníci vykořisťovaných, kteří ničeho se tak nebojí, jako socialistických skutků, jako socialistického pořádku, který by také je donutil užitečně a poctivě pracovat. Prozatím jen zbaběle politikari a mají se dobře. — Rosa Luxemburgová a Karel Liebknecht žili a zemřeli ve věrných službách lidu. Čest budiž jejich památce!“

Překlad eseje Franze Bleie je uveden poznámkou pod čarou signovanou P. r.:

„Profesor dr. Josef Pekař, měšťácký historik a maloměšťácká povaha, s dojemnou starostí ujímající se svaté církve katolické při každé vhodné i nevhodné příležitosti, zastal se jí nedávno opět (rozumí se v Národní politice, orgánu vlasteneckých svíčkových bab v sukních i kalhotách) proti akci vystupovací, která teď před sčítáním lidu zcela právem byla rozvířena. Velmi vlastenecky natřené argumenty prof. Pekaře jsou pro nás jen málo artikulované zvuky z druhého břehu, s kterým nemáme nic společného. Nejsme vlastenci, a pokud běží o náboženství církevně organizovatelné, držíme se sovětsky-ruského: Náboženství jest opium.

Bojujeme a budeme bojovati proti klerikalismu, především notoricky proticírkevním životem, ale to ovšem neznamená, že bychom například na katolictví nedovedli hleděti objektivně a z hlediska dějinného vývoje. Otiskujeme proto starou tuto meditaci: je dobře napsána a obsahuje po našem názoru maximum nestrannosti, jež moderní člověk může ke katolictví projevit. Dr. Franz Blei je ovšem také estét, velmi citlivý pro opium, jehož je právě v katolictví nejvíce. Tím spíše jsou však cenné jeho závěry a soudy nad církví naší doby.“

Z Neumannových textů jsme nechali dále stranou v první řadě *Doslov z roku 1920*. Básník jej napsal na závěr své sbírky „volných úvah o novém umění“, které vycházely v letech 1913–1914 v Lidových novinách a které Neumann v roce 1920 vydal knižně jako 8. svazek Edice Června s názvem *Ať žije život!* V našem vydání *Spisů* otiskujeme tento doslov ve svazku *Statí a projevů IV (1912–1917)* spolu s celým souborem.

Na rozdíl od prvních dvou dílů *Statí a projevů* jsme do tohoto svazku nezařadili *Listárnu redakce*. Nezdá se nám v tomto období natolik významná a také Neumannovo autorství této rubriky jako celku není doložitelné; proto z ní registrujeme jen následující oznámení. První je z *Kmene* 4, č. 40 z 30. prosince 1920, str. 478:

„Prosíme pp. přispívatele o trochu soucitu se zrakem redaktorovým, to jest, aby psali čitelně a zřetelně. Je to konečně v jejich zájmu: poněvadž nemá ani drobného pohledu na čtení miniaturního písma, ani času řešiti kaligrafické hieroglyfy, může se státi, že nějaký geniální rukopis přijde pro nečitelnost do ohně.

Následkem známých událostí v soc. dem. Lidovém domě, tak smutně charakterizujících ráz naší republiky, nemohli jsme vydati po čtrnáct dní ani *Kmen*, ani *Červen*. Je to jen doklad toho, jak snadno lze umlčeti v demokratické republice se „slušnou“ ústavou svobodný tisk, za kterým nestojí veliký kapitál a vlastní tiskárna. Doufáme, že nám čtenáři prominou tuto nedobrovolnou přestávku.“

Druhé oznámení, redakční upozornění z *Června* 4, č. 10 z 9. června 1921, str. 156, informuje čtenáře o obsahu nejbližších čísel:

„V letních měsících, abychom svým spolupracovníkům i sobě usnadnili poněkud „okurkovou sezónu“, přineseme v *Červnu* dvě delší práce

překladové, a to socialistickou povídku výbojného Severana *Augusta Strindberga Studentka čili Novostavba* (ze Švýcarských novel) a úplný překlad *Dopisů Rosy Luxemburgové z vězení*. Obě tato díla vyjdou po sobě na způsob přílohy, zvláště stránkované, a pro vydání na lepším papíru bude ke každé přiložen umělecký portrét autorův jako příloha obrazová. V dnešním čísle počínáme již s povídkou Strindbergovou, jejíž tendence, byť částečně dnes ideově překonaná, má přece trvalé, cenné a povzbuzující jádro. — Číslo 12 našeho týdeníku zrediguje si samostatně sdružení mladých socialistických spisovatelů a umělců *Devětsil*, které na podzim chystá větší almanach.“

V následujícím čísle Června (16. června 1921, str. 168) další redakční upozornění informaci o devětsiláckém čísle zpřesňuje podrobnějšími údaji: „Příští číslo, které si uspořádá sdružení mladých socialistických spisovatelů a umělců *Devětsil*, přinese básně, prózy a články A. Černíka, Léguewina, J. Seiferta, V. Šulce. K. Teiga a V. Vančury, jakož i pro vydání na lepším papíře obrazovou přílohu č. 6, původní linoleum K. Teiga.“ Znovu ohlašuje „vydání Června s obrazovými přílohami a na krásném papíře; zbývá už jen asi 25–30 výtisků, takže bude toto vydání velmi brzo rozebráno. Předplatitelé obdrží vcelku nejméně 26 obrazových příloh, tedy pěkné album moderního umění, a poněvadž většina listů budou původní linolea, dřevoryty a litografie, jež jednotlivě jistě by nebylo možno dostat pod deset korun, bude sama hodnota těchto příloh převyšovati celoroční předplatné (150 K) na toto vydání.“

Konečně zde zaznamenáváme ještě dvě Neumannovy *poznámky pod čarou*. První byla otištěna 13. května 1920 v *Kmeni* (4, č. 9, str. 108) a Neumann v ní větou „Mně se zdá, že už v ní dávno nejsem“ glosoval narážku na své členství v národně socialistické straně, zmíněné v referátu jeel (=J. L. Fischera) o publikaci *Máj československých socialistů*. V druhé, opět z *Kmene* (4, č. 48 z 24. února, str. 269), komentoval stať Karla Teiga *Novým směrem* takto: „Uveřejňujeme ochotně a loajálně tento programový článek, třebaže s některými detaily nesouhlasíme. Trvající na názoru, který jsme stručně vyslovili v poznámce o *Devětsilu* (*Kmen* č. 46), jsme na druhé straně rádi, že nová mládež, překypující životem, snaží se mysliti samostatně a odlišiti se i od svých bezprostředních předchůdců. Zejména tu však vítáme ideovou snahu revoluční, jejímž cílem jest jednotný peň umění v osvobozeném lidství.“

Do svazku jsme zařadili příspěvky podepsané plným jménem básníkovým nebo šiframi *N.*, *-n*, *S. K. N.* a ověřenými pseudonymy *Civis Bohemicus* a *Sigma*. Šifru *Sn.* a *sn.*, uvedenou ještě v *Soupisu* díla St. K. Neumanna (1959) mezi dubii, jsme vyloučili; jsou jí podepsány některé referáty o knihách a výstavách ve třetím ročníku *Kmene* (*Sn.*) a jedna polemika (*sn.*) a dále v *Rudém právu* z roku 1921 jeden divadelní referát (*sn.*). Podle svědectví paní Lídy Špačkové patřila Hugo Sonnenscheinovi, jemuž Neumann tyto příspěvky překládal z němčiny.

Dalším typem jsou články v *Červnu* a *Kmeni* podepsané redakcí

(*Redakce, R.*). V prvním ročníku Června (např. *Pro domo, Válka končí a národové berou si svobodu...*, *Doslov*) svědčí pro zařazení — kromě stylistických osobitostí — důvod, že Neumann řídil tehdy časopis sám (v článku *Pro domo* se výslovně podotýká, že Červen „chce i nadále zůstat v rukou jednoho člověka“), a že tedy články podepsané redakcí jsou z jeho ruky.

U pozdějších, které buď zhodnocují určité údobí Června, nebo naznačují jeho program do budoucna (např. *Do nového ročníku*), rozhodla pro zařazení okolnost, že Neumann by patrně nebyl svěřil tyto někdy krátké, ale dosti zásadní poznámky některému ze spolupracovníků, o něž se okruh časopisu od druhého ročníku rozšířil. Totéž se týká obdobných případů z *Kmene*.

Problémem zůstávají články nepodepsané nebo opatřené značkami ○ a *. Zde je rozhodnutí o autorství o to nesnadnější, že jde vesměs o stati — převážně úvodníky — z Června, tedy z časopisu ideově vyhraněného a řízeného suverénní osobností básníka, u něhož nutno předpokládat, že přijímal do svého listu pouze příspěvky, s nimiž se myšlenkově ztotožňoval (pokud se od nich výslovně nedistancoval), případně svými zásahy pomáhal autorům obsah přesněji formulovat — a že tedy ani myšlenková, ani stylová shoda není sice dost průkazným argumentem pro určení Neumannova autorství, avšak nejsou tu ani dostatečné důvody k jeho popření. Protože ale tyto články rozhodujícím způsobem dokreslují ideový profil Června a každé podrobnější neumannovské bádání je musí vzít v úvahu, otiskujeme je jako celek v druhé části *Dodateků* ke svazku (*Dubia*, str. 501), ovšem bez kritického komentáře. Mezi tyto články jsme nezařadili drobné glosy z redakčních rubrik Června (1919: *Zprávy, útoky, polemiky*; 1920: *Poznámky*; 1921: *Zprávy a poznámky*) a *Kmene* (*Poznámky*), uveřejňované téměř pravidelně v každém čísle, i když nepochybně i zde některé nepodepsané příspěvky jsou Neumannovy.

*

Při přípravě textu jsme se řídili zásadami uvedenými v prvním svazku *Spisů St. K. Neumanna* (*Básně I*, str. 299).

Textové úpravy byly provedeny na těchto stránkách:

- 64 : je nutno spokojiti se... rytou přílohou m. ...přílohu ;
- 109 : napsal ostatně své rozhořčené řádky m.rozhořčení... ;
- 110 : rozšiřovati uměleckou kresbu jako knižní ilustraci m. ...kresbou... ;
- 116 : z pramenů všech stran napájená m. ...napálená ;
- 135 : obchod s pauměním m. ...zpomněním ;
- 215 : musí odhoditi... ohledy na lid a republiku m. ...republiky
- 253 : domníváš-li se m. domníváš-li
- 256 : u nepatrné menšiny m. ...většiny ;

- 325 : *kdo* bude tu republiku organizovat m. ...*kde*... ;
 382 : Proletkult... *vybudoval* m. ...*vybudovat* ;
 403 : *tak* ve středověku... m. *takže*
 436 : projevem *uvědomělých* občanů m. ...*uvědoměným*...
 470 : hlásá... *s tak* směšnou drzostí... m. *a tak*

M. CH.

*

Následující komentář byl v podstatě uspořádán podle týchž zásad jako u svazku *Stati a projevy I*. Informace o člancích, na které se v textu poukazuje, uvádíme vždy, kromě případů, kdy dotyčný časopis není dostupný. Informace o osobách (pokud nejsou součástí běžných naučných slovníků) uvádíme jen při první nárazce na jejich jméno. Dále je možno orientovat se podle rejstříku. Pokud odkazujeme na *Básně I a II*, *Stati a projevy I – IV* a na svazek próz *S* městem za zády, jde o naše vydání v *Knihovně klasiků*. Užíváme zkratek *B* pro *Básně* a *Sp* pro *Stati a projevy*. Odkazy na články v tomto svazku jsou uváděny jen stránkou.

1918

Str. 9 *Oheň*. *Národní listy* 58, č. 27 (1. února), str. 1. Vydal Fr. Topič v edici *Dobré knihy*.

Str. 13 *Dvě knihy skutečně nové*. *Červen* 1, č. 1 (7. března), str. 11–13; č. 2 (21. března), str. 23–27. Tato stať je kritikou knihy Josefa Čapka *Lelio* (vyšla jako 142. svazek *Knih dobrých autorů* Kamily Neumannové v r. 1917) a knihy Karla Čapka *Boží muka* (vyšla v nakladatelství J. Otty v r. 1917) a zároveň polemikou s pátou částí Šaldovy kritické stati *Kapitoly literárně kritické*, nazvané *Karel a Josef Čapkové*, uveřejněnou v *Kmeni* 1, č. 52 (7. února 1918), str. 1–3, knižně *K nové poezii české*, str. 153. (Srov. F. X. Šalda, *Kritické projevy* 10, str. 135.) Na tuto Neumannovu stať odpověděl Šalda poznámkou *Pan Stanislav K. Neumann*, *Kmen* 2, č. 8 (18. dubna 1918), str. 67. (Srov. *Kritické projevy* 10, str. 472.) — Str. 18: *Zářívé hlubiny* — Praha 1916; str. 20: *M. Ruttem v Národních listech* — srov. Miroslav Rutte, *O nových knihách* (Josef Čapek, *Lelio*), *Národní listy* 57, č. 330 (1. prosince 1917), str. 1, a Miroslav Rutte, *Boží muka*, *Národní listy* 57, č. 342 (15. prosince 1917), str. 1–2; *K. Fialou v Moderní revui* — srov. referát Kamila Fialy *Knihy bratří Čapků*, *Moderní revue* 24, sv. 32, č. 4 (prosinec 1917), str. 187–190.

Str. 22 *Přímočarost*. *Červen* 1, č. 1 (7. března), str. 13–14. Podepsáno *Civis Bohemicus*.

Str. 25 *Národní církev*. Červen 1, č. 2 (21. března), str. 29–30. Podepsáno *Civis Bohemicus*.

Str. 28 *Tvrdošijní*. Národní listy 58, č. 81 (10. dubna), str. 1. Vernisáž výstavy ve Weinertově umělecké síni Na příkopech byla v dubnu 1918. Svá díla vystavovali Josef Čapek, Vlastislav Hofman, Rudolf Kremlička, Otakar Marvánek, Václav Špála a Jan Zrzavý. Srov. též stati *A přece!*, zde na str. 39, a *Druhá výstava Tvrdošijných*, zde na str. 337.

Str. 33 *Kýč pro pány i pro lid*. Červen 1, č. 4 (18. dubna), str. 55–56. Podepsáno *S. K. N.* — Str. 34: *nakladatelství, jež... říká si zemědělské* — jde o nakladatelství Františka Neuberta, který založil svou firmu *Zemědělské knihkupectví* r. 1911 v Hybernské ulici. Vydával původní i přeloženou beletrii a odbornou zemědělskou literaturu.

Str. 36 *Českost socialismu*. Červen 1, č. 4 (18. dubna), str. 61–62. Podepsáno *Civis Bohemicus*. Stať psaná k založení České strany socialistické.

Str. 39 *A přece!* Úvod ke katalogu „výstavy několika Tvrdošijných“, viz vysv. ke str. 28. Srov. stati *Tvrdošijní* a *Druhá výstava Tvrdošijných*, zde na str. 28 a 337.

Str. 42 *Přísaha*. Český socialista 1, č. 11 (19. dubna), str. 2. Podepsáno — *n.* — *Přísežný slib* — na schůzi čelných kulturních a politických činitelů, konané 13. dubna 1918 ve Smetanově síni pražského Obecního domu, pronesl Alois Jirásek přísahu, že nebude upuštěno od požadavku samostatnosti československého státu. Schůze byla svolána na protest proti projevu ministra Černína o českém národě, proneseném 3. dubna 1918.

Str. 44 *Smysl zápasu*. Červen 1, č. 5 (2. května), str. 77–78. Podepsáno *Civis Bohemicus*. — Str. 45: *Přisahali-li jsme* — viz vysv. ke str. 42; *Bubu z Montparnassu* — román Charlesa-Louise Philippa vycházel na pokračování v prvním ročníku Června.

Str. 47 *Mladému — volnou cestu!* Český socialista 1, č. 17 (10. května), str. 2–3.

Str. 51 *Cizopasné pauměníčko*. Červen 1, č. 6 (16. května), str. 93 až 94. Podepsáno *S. K. N.* — *Moderní revue* — umělecko-kritický měsíčník, který v r. 1894 založili Jiří Karásek ze Lvovic a Arnošt Procházka. List vycházel až do Procházkovy smrti v r. 1925. Vedle časopisu, kam v prvních letech jeho vycházení přispíval také Neumann, existovala ještě *Knihovna Moderní revue*, kde r. 1896 Neumann vydal své sbírky

Apostrofy hrdé a vášnivé a Jsem apoštol nového žití... O Neumannově vztahu k Moderní revui viz stať O Arnoštu Procházkovi a Moderní revui, otiskovanou na pokračování v Literárních rozhledech 13 (1928 až 1929), knižně ve Vzpomínkách (1931); str. 53: ve svých *Šlápějích* — Jakub Deml, kněz a katolický spisovatel, stojící mimo oficiální katolickou literaturu, byl Neumannovým přítelem. Sborníky *Šlápěje*, mající ráz básníkovy deníku, vydával Deml v l. 1917—1941 (celkem vyšlo 26 svazků); v Neumannově narážce se jedná o svazek první (str. 97—99). Ke vztahu obou básníků viz také Neumannův fejeton Sníh, Lidové noviny 21, č. 22 (23. ledna 1913), str. 1—2, knižně S městem za zády, str. 167, dále články a glosy Jakub Deml... Philobiblon 1, č. 2 (2. září 1912), str. 56 a Život svaté Dympny, panny a mučednice, (tamtéž na str. 49), Setkání s katolíkem, Lidové noviny 20, č. 243 (4. září 1912), str. 1—2, a O nehodných pastýřích epištola první, Lidové noviny 21, č. 29 (30. ledna 1913), str. 1—2, vše ve Sp IV. Srov. též Dotaz členů Národního shromáždění, zde na str. 487. Na fejeton Sníh reagoval Deml ve své knize Pro budoucí poutníky a poutnice (Praha 1913, str. 147 a 53), právě tak jako na článek Setkání s katolíkem (str. 29), který spolu s recenzí Života svaté Dympny a vzájemnými listy s Neumannem a Boženou Neumannovou ve své knize také přetiskl (str. 249, 233, 157).

Str. 55 *Demokratické umění*. Český socialista 1, č. 19 (17. května), str. 4—5.

Str. 58 *Klid a úsměv*. Český socialista 1, č. 21 (24. května), str. 1—2.

Str. 61 *Nová moderna a krásná kniha*. Knihomil 2, č. 1 (25. května), str. 7—11.— *Umělecký měsíčník* — časopis Skupiny výtvarných umělců, vycházel v l. 1911 — 1913. Prvních šest čísel (do roztržky ve Skupině) redigoval Josef Čapek, později Pavel Janák a Frant. Langer. Z literátů se účastnili Karel Čapek a Otokar Fischer. Časopis byl průkopníkem moderních tendencí nejen ve výtvarném umění, ale i v literatuře a hudbě; str. 62: *závodem Vilímkovým* — nakladatelství Jos. R. Vilímka bylo založeno r. 1858, kdy začal vydávat Humoristické listy. R. 1861 otevřel knihkupectví na Národní třídě. Od r. 1886 vedl podnik jeho syn. Kromě beletrie (Klostermann, Nováková, F. X. Svoboda, Medek, Sezima) vydával mnoho různých knihoven, např. Zábavnou, Lacinou, Rodinnou, Lidovou, Salónní, Kabinetní. Činnost tohoto nakladatelství byla především komerční; str. 63: *produkty Viktora Olivy a Věnceslava Černého* — Oliva byl malíř a ilustrátor, který se zabýval především malováním portrétů, dekoračními malbami a ilustracemi. Řídil obrázkovou část Zlaté Prahy. Černý se věnoval hlavně ilustraci knih pro mládež a historických románů. Své kresby uveřejňoval ve Světozoru a Zlaté Praze; str. 64: *album Dostojevskij* — jde o cyklus kreseb V. Hofmana F. M. Dostojevskij. Praha 1917. Úvod napsal J. Bartoš; *český Pelletan*

— Neumann míní patrně Charlese Camilla P., franc. publicistu a politika, radikálního socialistu.

Str. 66 *Méně politikaření*. Český socialista 1, č. 25 (7. června), str. 2—3; č. 27 (14. června), str. 2—3.

Str. 72 *Nezdvořilé hovory s kritikou*. I. Miloš Klicman čili předstírané znalectví diletantovo. Červen 1, č. 8 (20. června), str. 122—126; II. *O kritickém extempore a kritických klukovinkách*. Červen 1, č. 9—10 (4. července), str. 148—149 a č. 11—12 (1. srpna), str. 171—173; III. *Gamma čili dobrá vůle*. Červen 1, č. 15 (3. října), str. 208—211. Podepsáno S. K. N. — Miloš Klicman — inženýr v cukrovaru, malíř a výtvarný kritik. Zabýval se hlavně knižní výzdobou a vazbou; *Knihy dobrých autorů* — knižnice vycházela v l. 1905—1925. Byl to vynikající soubor knih vydávaných Kamilou Neumannovou a redigovaných Arnoštem Procházkou. Několik děl pro tuto literárně i graficky průbojnou edici přeložil také Neumann; *Moderní revue* — viz vysv. ke str. 51; *M. Klicman rozhovořil se* — srov. rubriku Výstavy, *Moderní revue* 24, sv. 33, č. 3. (8. května 1918), str. 143—147; *v úvodu k výstavnímu katalogu* — viz stať A přece!, zde na str. 39; str. 73: *proti tomuto dogmatismu... protestovali* — srov. stať Kubism čili aby bylo jasno, *Lidové noviny* 22, č. 123 (5. května 1914), str. 1—2 a stať *Otevřená okna*, *Lidové noviny* 21, č. 216 (9. srpna 1913), str. 1—2, obě v knize *Ať žije život!* z r. 1920, Sp IV, a J. Čapek, *Výstava obrazů Picassa, Braqua a Deraina*, *Volné směry* 17, č. 7—8 (1913), str. 205—206; *v mých člancích ve Volných směrech a v Lumíru* — jde o stati *O poměru k umění*, *Volné směry* 18, č. 1 (listopad 1913), str. 5—26, *Povšechný stav českého umění před válkou*, *Volné směry* 18, (1913—15), *Zprávy*, příloha *Volných směrů* č. 1 a *O zevních znacích básnické přeměny*, *Lumír* 43, č. 6 (28. května 1915), str. 242—250, Sp IV; str. 74: *Tiffani*, — srov. Neumannovu stať *Louis Comfort Tiffani*, *Moderní revue* 6, sv. 11, č. 1 (8. října 1899), str. 26—28 a č. 2 (8. listopadu 1899), str. 35—39, Sp I, str. 144; *Gallé* — Émile G., francouzský umělecký řemeslník, založil v Nancy dílnu na výrobu uměleckého skla; str. 80: *Česká s...* — jde o časopis *Česká svoboda*. Vycházel týdně od května 1918; *v článku Odstraňte nestvořry* — *Česká svoboda* 1, č. 1 (24. května 1918), str. 9; *majstr vodolečby* — MUDr. Vratislav Kučera byl český balneolog, později přednášel tento obor na universitě v Bratislavě; str. 81: *v článku o antisemitismu a umění* — zde na str. 102 pod názvem *Antisemitism a umění*; str. 82; *muže dnes velmi populárního* — jde o Karla Kramáře, předsedu vlády. Narážkou na baroko Neumann míní Kramářovu vilu, kterou v l. 1910—1911 postavil vídeňský architekt Friedrich Ohmann v pseudobarokním slohu v Praze na baště sv. Tomáše (dnes reprezentační sídlo československých státních hostů). V té době se v souvislosti se stavbou vedly dlouhé politické a umělecké spory. K Neumannovu názoru na Kramáře viz stati *Pan doktor Kramář*, *Lidové noviny* 19, č. 162 (14. června 1911), str.

2—3, Motiv nacionální, Lidové noviny 19, č. 176 (28. června 1911), str. 1—2, Sp III, str. 400 a 407, a Nemocné království, Lidové noviny 22, č. 68 (10. března 1914), str. 1—2, Sp IV; *uložil do Socialistických listů* — srov. rubriku Výstavy, Socialistické listy 1, č. 12 (15. května 1918), str. 7. Jde o odmítavou kritiku výstavy Tvrdošijných (srov. stati Tvrdošijní a A přece!, zde na str. 28 a 39); Socialistické listy byl čtrnáctideník, redigovaný Fr. Modráčkem; *Umělecká beseda* — založena r. 1863 s posláním soustředit české umělecké síly. K účasti byli vyzváni umělci všech oborů a spolek byl ustaven na schůzi ve Staroměstské radnici. Nejpočetnější složkou byl výtvarný odbor, jenž byl zároveň naším prvním výtvarným sdružením; *Mýtus a dílo* — míněn Život a mýtus, orgán Umělecké besedy, redigovaný Bohumilem Mathesiem a Jaroslavem Jarešem. Vycházel r. 1914; str. 88: *ve svém obsáhlém referátu o výstavě Tvrdošijných* — srov. Gamma (Gustav Jaroš), Revoluční náři praví a nepraví, Česká stráž 1, č. 6 (19. dubna 1918), str. 2—4; č. 7 (26. dubna 1918), str. 2—4; č. 8 (1. května 1918), str. 2—3. Týdeník Česká stráž redigoval Ant. Vedral; *Miloš Klicman fašuje* — srov. Volná tribuna, Moderní revue 24, sv. 33, č. 6 (8. září 1918), na obálce; str. 89: *řekl-li Josef Čapek* — jde o článek Co bych nechtěl mítí řečeno jen sám za sebe, Červen 1, č. 13—14 (5. září 1918), str. 195—197; *v tomto listě...* *Václav Nebeský* — srov. stať Duch a forma moderního umění, Červen 1, č. 11—12 (1. září 1918), str. 158—163; č. 13—14 (5. září 1918), str. 191—195; č. 15 (3. října 1918) str. 212—214; č. 16 (17. října 1918), str. 228—230; str. 91: *použiji příště výstavy Jana Zrzavého* — viz stať Jan Zrzavý, malíř, zde na str. 153.

Str. 92 *Očista*. Červen 1, č. 8 (20. června), str. 126. Podepsáno *Civis Bohemicus*. — *Řeklo se zcela správně* — viz vysv. ke str. 42.

Str. 94 *Nakladatelé*. Český socialista 1, č. 29 (21. června), str. 2—3. — Str. 96: *aféra Unie a jejího zřízence Fr. S. Procházky* — Procházka byl redaktorem v nakladatelství Unie. Zmíněnou aférou se Neumann zabýval podrobně ve stati Česká lyra čili lyrický zvěřinec, Lidové noviny 19, č. 82 (23. března 1911), str. 1—2, Sp III, str. 391; *aféra B. Kočího* — Neumann míní patrně honorářovou aféru nakladatelství v souvislosti s vydáním Národní čítanky. Blíže o tom srov. glosy — ob., Vlastenecká srdce nakladatelských firem... Kmen 2, č. 17 (20. června 1918), str. 139, a -ob., Národní čítanka, Kmen 2, č. 18 (27. června 1918), str. 147, dále pak článek F. X. Šaldy Ještě o Národní čítance a lecčems jiném... Kmen 2, č. 19 (4. července 1918), str. 154—155, knižně Kritické projevy 10, str. 479. Neumann již dříve častěji kritizoval činnost tohoto nakladatelství, srov. m. j. stať Trochu reklamy a nářků, Moravský kraj 11, č. 119 (20. října 1906), str. 1—2, Sp II, str. 357, a sérii glos: Krátká odpověď, Moravský kraj 11, č. 122 (27. října 1906), str. 10, Nedávno ukázali jsme... Moravský kraj 11, č. 132 (22. listopadu 1906), str. 3, Nakladatel Kočí už zase rozdává... Moravský kraj 11,

č. 134 (27. listopadu 1906), str. 3, Čas napsal dryáčnickou reklamu panu Kočímu, Moravský kraj 11, č. 135 (29. listopadu 1906), str. 3, Také Nová politika... Moravský kraj 11, č. 137 (4. prosince 1906), str. 2, Nemíníme nikterak přestatí..., Moravský kraj 11, č. 138 (7. prosince 1906), str. 2, Nakladatel B. Kočí... Moravský kraj 11, č. 140 (13. prosince 1906), str. 3, Sp II str. 357—362.

Str. 98 *Stesk*. Český socialista 1, č. 31 (28. června), str. 2—3. — *Bragožda* — místo pobytu St. K. Neumanna na frontě za první světové války a stejnojmenný titul jedné z knih jeho válečných próz.

Str. 102 *Antisemitism a umění*. Červen 1, č. 9—10 (4. července), str. 149—150. Podepsáno *Civis Bohemicus*. — *Po premiéře Přemyslovců* — v režii Jaroslava Kvapila na Národním divadle 26. dubna 1918; *Lomoz zahájil* — srov. -j- Přemyslovci, Český socialista 1, č. 17 (10. května 1918), str. 6; č. 19 (17. května 1918), str. 6; v *Socialistických listech rozšířil jej* — srov. článek Bohumila Mathesia Něco o národní mravnosti, Socialistické listy 1, č. 13 (6. června 1918), str. 4—5. Na tento článek reagoval Richard Weiner statí *K úvaze Radě spisovatelů!*, Socialistické listy 1, č. 14 (19. červen 1918), str. 5—6. Mj. píše: „Pan Mathesius podotýká sice, že pro ‚sounáležitost... není rozhodující konfesionelní příslušenství‘, ale vzhledem k okolnosti, že uvádí jménem pouze židy, spokojuje se pro ostatní skromným ‚a jiní‘, soudím, že nevedu diskusi na scestí, budu-li stať páně Mathesiovu považovati za článek akce ryze antisemitské...“ Za statí je poznámka redakce, že autorův názor je osobní a že Mathesius nic v tom smyslu nepsal.

Str. 106 *Křivé cesty české grafiky*. Český socialista 1, č. 33 (5. července), str. 2—3. — *Do letošní Štencovy Ročenky* — jde o článek O leptech V. Silovského, Ročenka Štencova grafického kabinetu, str. 55—86. Srov. stať *Soudobá česká grafika*, zde na str. 118. Jan Štenc byl umělecký nakladatel a vydavatel nákladných publikací ze všech oborů výtvarného umění. Vydal např. Matějčkovy Dějiny umění, Šimonův Dřevoryt, životopisy výtvarných umělců, série leptů našich předních grafiků aj.

Str 110 *Poslání umělecké grafiky*. Český socialista 1, č. 35 (12. července), str. 2—3.

Str. 114 *Architekt Vlastislav Hofman*. Český socialista 1, č. 37 (19. července), str. 4—5. V. H., architekt, malíř a grafik, výtvarník Národního a Vinohradského divadla, ilustrátor a esejista. Zabýval se též užitým uměním (sklo, keramika, nábytek, knižní vazby). Do prvního ročníku *Kmene* přispíval pravidelně články a eseje. — Str. 116: *Artěl* — uměleckoprůmyslové družstvo, nazvané podle ruských výrobních družstev, která trvala od středověku až do Říjnové revoluce.

Str. 118 *Soudobá česká grafika*. Červen 1, č. 11–12 (1. srpna), str. 170–171. Podepsáno *S. K. N.* — *Růžena Schwarzová* — spisovatelka a lyrická básnířka. Svě oslavné a sentimentální básně vydala knižně r. 1918 ve sbírce *Radostné ráno*; str. 119: *o pražské výstavě Hollara* — srov. rubriku Referáty a glosy, Kmen 2, č. 18 (27. června 1918), str. 145–146; str. 120: *Gamma v letošní Štencově Ročence* — viz vysv. ke str. 106

Str. 122 *Pro domo*. Červen 1, č. 11–12 (1. srpna), str. 173–174. Podepsáno *Redakce*.

Str. 125 *Národní divadlo v Brně*. Český socialista 1, č. 41 (2. srpna), str. 1–2. Brněnské české divadlo bylo původně v ulici Veverčí, kde bylo adaptováno z domu U Moravských. Tento dům zakoupilo Družstvo r. 1883 a zahájilo v něm v prosinci 1884 Kollárovou Magelónou. Hlavní závadou plynulého provozu a umělecké úrovně však bylo, že divadlo nemělo stálý herecký soubor, ale bylo pronajímáno vždy na sezónu různým divadelním společnostem. 16. listopadu 1908 na schůzi Družstva bylo odhlasováno, že stavba nového divadla bude provedena r. 1910 na místě dosavadní budovy. Byly zakoupeny sousední pozemky, ale ke stavbě nedošlo. Ve staré budově se hrálo ještě po druhé světové válce. Neumann se problémem brněnského divadla zabýval již dříve, zvláště za svého moravského pobytu, srov. např. stať *Národní divadlo v Brně*, Lumír 37, č. 3 (17. prosince 1908), str. 135–137, Sp III, str. 154. — Str. 126: *když jsme pomalu zkoušeli* — Neumann míní svou předválečnou činnost v Lidových novinách za šéfredaktorství Arncšta Heinricha, kam pravidelně přispíval v 1. 1908–1914 a kam přizval postupně také Rudolfa Těsnohlídka a Františka Gellnera.

Str. 129 *Heslo svérázové*. Český socialista 1, č. 45 (16. srpna), str. 4–5. Nepodepsáno. — Str. 130: *byli vykladači... B. Smetany* — Neumann má patrně na mysli F. V. Krejčího, který v r. 1900 vydal monografii B. Smetana. Byl hlavním propagátorem monismu u nás. Vydal spis *Světový názor náboženský a moderní* (1914) a uveřejnil stati *Monism*, *Pražská lidová revue* 9, č. 11–12 (listopad 1913), str. 299–302, a *Ke kritice monismu*, *Akademie* 17, č. 11 (1913), str. 454–456, a č. 12, str. 490–494. Monism pronikl hlavně do filosofie německé. Jeho představitel E. Haeckel jím bojoval proti náboženství a teologii. Založil monistický svaz, který měl odbočku i u nás. Srov. Neumannovu stať *Pán přírody*, *Lidové noviny* 22, č. 195 (17. července 1914), str. 1–2, a č. 199 (21. července 1914), str. 1–2, Sp IV; *Hodler* — Ferdinand H., švýcarský malíř, reformátor monumentálních nástěnných maleb; *Žlatoroh* — knižnice vycházela v 1. 1909–1929. Byla to sbírka ilustrovaných monografií uměleckých i literárních, kterou vydával Mánes, spolek výtvarných umělců, založený r. 1887 malíři a sochaři, jimž dosavadní středisko Umělecká beseda (viz vysv. ke str. 82) bylo příliš

konzervativní. Prvním předsedou byl Mikuláš Aleš. Mánes si získal velké zásluhy především pořádáním iniciativních výstav, hlavně francouzského umění. Od r. 1897 vydával Mánes *Volné směry*, orgán výtvarné kritiky a zprostředkovatele styků s cizinou; *Božena Němcová* — jde o knihu Václava Tilleho, která zde vyšla ve třetím, rozšířeném vydání jako 5.—7. svazek.

Str. 134 *Na milost-nemilost vydání*. Český socialista 1, č. 53 (13. září), str. 2—3. Otevřený dopis Jindřichu Vodákovi, v němž Neumann navazuje na svůj článek *Nakladatelé*, zde na str. 94. — *Z mých kritiků nejdůkladněji* — Neumann má patrně na mysli nepodepsaný Vodákův referát o Almanachu na rok 1914, Čas 27, č. 315 (16. listopadu 1913), str. 4—5, a č. 319 (20. listopadu 1913), str. 4—5. Autorství Vodákovo potvrzuje dopis K. Čapka Neumannovi z 21. listopadu 1913, srov. Dyk-Neumann — bratři Čapkové, Korespondence z let 1905—1918, Praha 1962, str. 68. O Neumannově poezii psal Vodák též v referátu *Dva spisovatelé českomoravští*, Čas 28, č. 169 (21. června 1914), str. 45. Spolu s Neumannovou *Knihou lesů, vod a strání* zde posuzuje knihy *Kara ben Jehudy* (Karel Juda); *Poměry platící pro literaturu štechovskou* — míněn patrně Václav Štech, organizátor ochrany autorských práv ve spolku českých spisovatelů beletristů *Máj*, spisovatel románů a veseloher; *neubertovskou* — viz vysv. ke str. 34; str. 137: *zboží Kotíkovo* — Jan Kotík, nakladatel literatury převážně bulvárního charakteru.

Str. 139 *Nacionalism — socialism*. Český socialista 1, č. 57 (27. září), str. 2—3.

Str. 143 *Rusko a lux ex Oriente*. Červen 1, č. 15 (3. října), str. 203 až 205. Podepsáno *Civis Bohemicus*. — *Spory se ctiteli ruského románu* — srov. např. stať *O sociálním optimismu a pesimismu*, Pozor 15, č. 47 (7. března 1908), str. 1—2; *Moravskoslezská revue* 4, č. 7 (duben 1908), str. 276—277, knižně *Přede dveřmi Pantheonu* (1911), Sp III, str. 33; *román Ivana Volného* — Neumann patrně míní *Pověst o dnech mojej žizni* (1912), česky 1917, v nakladatelství Stanislava Minaříka; *několik bystrých poznámek Jiřího Karáska ze Lvovic* — srov. kritickou stať *Nový básník*, *Moderní revue* 24, sv. 33, č. 5 (8. července 1918), str. 212—216; *jeho známý úsudek o době Husově* — husitství považoval Karásek za dobu úpadku, srov. studii Miloš Marten z knihy *Tvůrcové a epigoni*, Praha 1927, str. 124; *referát o básních Krupičkových* — v knize *Tvůrcové a epigoni*, Aventinum 1927, stať *Rudolf Krupička*, str. 140—142; str. 144: *u... románu Philipppova* — srov. vysv. ke str. 45; str. 145: *z ruského románu známe cary* — román *Petr a Alexej* z r. 1902 vyšel česky r. 1908.

Str. 148 *Čeští spisovatelé a socialism*. Český socialista 1, č. 59 (4. října), str. 3—4.

Str. 153 *Jan Žrzavý, malíř*. Červen 1, č. 16 (17. října), str. 226—227. Podepsáno *S. K. N.* — *Tržiště, otevřené právě Mánesem* — pravidelná podzimní výstava spolku Mánes (viz vysv. ke str. 130).

Str. 156 *Od redakce*. Červen 1, č. 1 (7. března), str. 2. Nepodepsáno.

1919

Str. 159 *K vyšší národní jednotě*. České slovo 11, č. 1 (1. ledna), str. 2.

Str. 162 *Doslov*. Červen 1, č. 23—24 (6. března), str. 326—328. Podepsáno *Redakce*. — Str. 163: *nová výstava Tvrdošíjných* — srov. stať *Druhá výstava Tvrdošíjných*, zde na str. 337, dále stať *Tvrdošíjní a A přece!*, zde na str. 28 a 39.

Str. 165 *Náboženství a církev v soudobém životě*. Červen 2, č. 5 (3. dubna), str. 41—43; č. 6 (10. dubna), str. 55—56. Podepsáno *N.* — Str. 169: *filosofické myšlení (jaké u nás provozuje... prof. Mareš)* — míněn František Mareš, filosof a fyziolog. Jako zásadní idealista se často ocital v rozporu s filosofickým pozitivismem a politickým realismem. Po válce se též věnoval politice. V l. 1918—1920 byl členem Národního shromáždění, pak senátorem za stranu národně demokratickou, v níž zastával nacionalistický směr. Byl autorem četných filosofických statí, např. *Věda a náboženství*, *Ke kritice monismu* (1912), *Monism*, na pokračování v *Přehledu 1912—1913*; str. 172: *tyto první měsíce naší republiky* — srov. glosu *Dokument o klerikálních snahách*, Červen 2, č. 5 (3. dubna 1919), str. 50—51, citující výroky poslance faráře Tvarůžka.

Str. 176 *Ž májové řeči 1919*. Červen 2, č. 10 (8. května), str. 89—91; č. 11 (15. května), str. 97—99; č. 12 (22. května), str. 106—107. Nepodepsáno. Úryvek z řeči, kterou Neumann přednesl na veřejném projevu 1. května 1919 v Žamberku a Kyšperku. — Str. 178: *Viktor Dyk... v... básni* — jde o báseň Rudý prapor ze sbírky *Satiry a sarkasmy* z r. 1905.

Str. 192 *Potřeba kulturního teroru*. Červen 2, č. 11 (15. května), str. 99—101. Podepsáno *Civis Bohemicus*. — *Žurnalistika Kalistů, Kučerů* — míněn patrně Hugo Kalista, redaktor klerikálních listů, a Josef Kučera, redaktor dělnických novin, organizátor žlutých odborů; str. 195: *Jednota výtvarných umělců* — konzervativní umělecký spolek, založený v r. 1849. Brzy se rozpadl a byl pak obnoven r. 1893; *Slovanská epopej* — Mucha začal na epopeji pracovat kolem r. 1905 (tehdy vznikl plán práce). Prvních jedenáct plátěn dvacetidílného cyklu bylo vystaveno v l. 1920—1921 v New Yorku a Chicagu. Dílo bylo dokončeno v r.

1928. U nás nebylo nikdy vystaveno. Od počátku bylo provázeno protichůdnými polemickými názory. Srov. glosu Pro Alfonse Muchu... Červen 2, č. 12 (22. května 1919), str. 110. Viz též stať Vlastenecký případ Alfonse Muchy, zde na str. 198; *s pomocí amerického mecenáše* — Charlese R. Crana; podrobně viz knihu Jiřího Muchy Kankán se svatozáří, str. 258; str. 196: *Smích republiky* — nacionalisticky zaměřený humoristický časopis, který vycházel v češtině, angličtině a francouzštině od března 1919.

Str. 198 *Vlastenecký případ Alfonse Muchy*. Kmen 3, č. 3 (22. května), str. 17. Podepsáno *Sigma*. — *Falešné hnutí svérázové* — viz stať Heslo svérázové, zde na str. 129; *Jednota výtvarných umělců* — viz vysv. ke str. 195; str. 199: *pan Mádl* — Karel M., profesor na Uměleckoprůmyslové škole, umělecký kritik a historik; *Smích republiky* — viz vysv. ke str. 196; *Slovanská epopej* — viz vysv. ke str. 195; *pro Sarah Bernhardtovou* — plakát z r. 1895 pro Sardouovu Gismondu znamenal počátek Muchovy dlouholeté spolupráce s francouzskou herečkou Sarah Bernhardtovou v divadle Renaissance a současně malíře pro slavil jako jednoho z předních představitelů nového stylu Art nouveau.

Str. 201 *Rudá barva a běločervená barva*. Červen 2, č. 15 (12. června), str. 129–131. Srov. glosu z Června 2, č. 13 (29. května 1919), str. 119, u které nelze vyloučit Neumannovo autorství a kterou proto otiskujeme v plném znění: „Antonín Sova bez ceremonií a bez přičinění redakce poslal nám báseň, kterou uveřejňujeme v čele tohoto čísla, a připravil nám tak den nejradostnější. Naši spolupracovníci uvítají jej jistě nejpřímněji ve svém středu a nám všem bude jeho mužný projev nejlepším povzbuzením v této době, kdy hlas poctivých jest opět zcela přehlušen vřeštivými polnicemi svatokupců, šmoků a politických primadon. Antonín Sova nehlásí se svým projevem k těm neb oněm osobám nebo k nějaké straně, nýbrž k barvě, k drahé barvě, k drahému praporu pracujícího lidu, toho lidu, který přes hlavy štváčů a darebů podává si již bratrské právice k dílu, jež provedou svorně dělné ruce, mozky a srdce.“ Báseň byla otištěna v témž čísle Června na str. 1 pod názvem Sloky spisovatelům, knižně ve sbírce Krvácející bratrství (1920). Na báseň reagovaly záporně Národní listy, Lumír, Nebojsa aj. Neumannova stať stejně jako stať Heleny Malířové v témž čísle Června je polemicky zaměřena proti básni Viktora Dyka Odpověď, otištěné v Národních listech 59, č. 129 (1. června 1919), str. 1, která byla později zařazena do sbírky Podél cesty (Praha 1922). Bylo to vlastně pokračování Neumannovy polemiky s Dykem z předválečných a válečných let. Srov. též úvodní slovo Stanislavy Jarošové k dopisům St. K. Neumanna V. Dykovi v knize V. Dyk — St. K. Neumann — bratři Čapkové, Korespondence z let 1905–1918, Praha 1962,

str. 197; str. 205: „od Marxe až do Bernu“ — v únoru 1919 se konala v Bernu první poválečná schůzka sociálně demokratických stran s cílem obnovit Druhou internacionálu.

Str. 207 *Z řeči k voličům*. Červen 2, č. 16 (19. června), str. 141—142; č. 17 (26. června), str. 151—153. Nepodepsáno. Neumann se k autorství nepřímou hlásí v článku Nacionalism, zde na str. 221. Rozvádí tam myšlenku, již se zabývá i v tomto článku a kterou formuloval také ve stati Nacionalism — socialism, zde na str. 139. — *Český lid jde k volbám* — 15. června 1919 se konaly v Československé republice první poválečné volby. Nejvíce hlasů dostala strana sociálně demokratická, na druhém místě byla Česká strana socialistická. 9. července došlo ke změně vlády. Po Karlu Kramářovi se stal předsedou vlády sociálně demokrat Vlastimil Tusar. Problému se dotýká také nepodepsaná glosa (snad Neumannova) Volte socialisticky, Červen 2, č. 15 (12. června 1919), str. 140: „Patnáctého června rozhodne se o tom, jakou politiku přeje si většina českého lidu, zdali měšťáckou, nebo socialistickou. Nízká ohavnost volebního boje nám ovšem neimponuje, považujeme český lid za dosti vzdělaný a vyspělý, abychom to, co se s ním chce prováděti v těchto předvolebních dnech, odsuzovali jako urážku lidu. Ale jestliže někteří lidé s mozkiem a srdcem, a jen na těch ve skutečnosti záleží, přece zakolísají v těchto dnech, kdy na ně útočí příboj žurnalistické a agitační špíny, těm bychom rádi řekli: Kročeje dějin jsou nezadržitelné. Ve válce dvou světů, jejímiž jsme právě svědky, jest jeden, svět měšťácký, již tak poražen, jako byli Němci po bitvě na Marně. Přes veškeru svou sílu, přes veškery své naděje blíží se k hodině svého zhroucení. Podporujete-li jej z toho nebo onoho sentimentálního důvodu, prodlužujete boj a oddalujete konečný mír. Svět druhý, socialistický, není ovšem ještě hotov. Idea lidského bratrství, idea spravedlnosti, která se nezastavuje před chudým, idea kultury, která není jen pro privilegované, poznávají na své cestě za uskutečněním nesmírné překážky. Ale postupují, postupují i dnes, v době strašlivé korupce. Kdo podporuje socialism, urychluje vývoj, urychluje věc nezbytnou. Nutno odložití nechuť k Petru nebo Pavlu; lidé odcházejí, směr života trvá. Nadcházející volby do našich obcí jsou ovšem jen maličká epizoda ve světovém zápolení. Ale přece rozhodnou o věcech důležitých. Povědí nám, je-li většina českého lidu se světem starým, odumírajícím, nebo je-li připravena pomáhati při budování světa nového. Jen opatrníci, sobci, malodušní lidé drží se křečovitě minulosti, lekajíce se změn; život patří smělym, nezištným, okřídleným, kteří přes kazy všeho lidského hledí k jasnému cíli. Nejde dnes o programy stran, nejde o ty nebo ony občany, jde o socialism, o směr budoucnosti, o cestu v nový svět, o prestiž republiky před celým světem produktivních pracovníků. Strany se změní a promísají, ten fakt však, že většina českého lidu je socialistická, ten zůstane a bude znamenati krok vpřed. Kdos tedy pro krok vzad, hlasuj s měšťáky, kdos

pro krok vpřed, hlasuj socialisticky!“; str. 215: *s redaktorem Sísem* — Frant. Sís byl jedním z čelných pracovníků strany národně demokratické. V této době byl poslancem a šéfredaktorem Národních listů; *kampaň národní demokracie spolu s Večerem* — Večer otiskoval dopisy čtenářů proti zásobovací politice ministra Vrbenského (Kovářovo slovo o nesnesitelných poměrech zásobovacích, píše Jan Zadina z Nové vsi aj.), které vyzývaly ministerstvo zásobování k úpravě cen ve prospěch zemědělců, hlavně statkářů. Do této polemiky zasáhla také nepodepsaná glosa v Červnu. Protože nelze vyloučit Neumannovo autorství, citujeme ji zde celou: „Kampaň proti dru Vrbenskému je po našem soudu více než stranické štvání agrárního a mladočeského tisku proti nepohodlnému ministru. Proto prosíme ony organizace, které nám posílají rezoluce proti tomuto tisku a pro dra Vrbenského, aby nám prominuly, jestliže jich neuveřejňujeme, nesouhlasíme s jejich stylizací. Kampaň proti dru Vrbenskému je spiknutí politických vlků z různých táborů proti jednomu ze spravedlivých, jemuž věc lidu jest nad všechny ostatní zájmy, které u nich jdou vždy napřed. Nechť si náš pracující lid jen všimne, jakým způsobem hájí, či lépe řečeno, nehájí dra Vrbenského České slovo, a bude míti ihned jasno. Časopisy sociálně demokratické zastaly se ministra zásobování několikráte s celou rázností, ale přímo se nám řeklo z jejich kruhu, že nemohou učiniti více, když orgány vlastní strany ministry mlčí. Oficiální žurnalistika československé strany socialistické je stranou ve straně, stranou po staru a v nejhorším slova smyslu ‚národně sociální‘, a výkonný výbor strany nemá podle všeho síly, aby zde zavedl pořádek. Dru Vrbenskému dostalo se ostatně zadostiučinění v minulých dnech od zástupců pracujícího lidu a málo mu, jak jej známe, záleží na úsudku a intričkách lidí, jejichž socialism je příliš podezřelý. Vykonává svůj úřad s krajním sebezapřením (ba, i materiální škodou), ale může býti už dnes ujištěn, že až jednou opustí svůj úřad, neopustí ho s hanbou, a že důvěra pracujícího lidu zůstane mu zachována. Nechť pracující lid náš jen pozoruje dobře, co se děje, je to poučná věc, a náš lid je již dosti bystrý, aby z těchto poučení a zkušeností odvodil správné závěry.“ Červen 2, č. 13 (29. května 1919), str. 119—120. Na pokračující kampaň proti dr. Vrbenskému reagoval Červen ještě glosou Typický příklad demagogie, Červen 2, č. 26 (28. srpna 1919), str. 231.

Str. 217 *Intelektuální dělník a tvůrce v politice*. Kmen 3. č. 7 (19. června), str. 53—54. Podepsáno *Sigma*. — Str. 218: *K vlastenecké tradici a pohodlnému konzervatismu... vracejí se ...* J. S. Machar a F. V. Krejčí — Machar se stal r. 1919 generálním inspektorem československých vojsk, Krejčí vedl r. 1919 vládní delegaci k sibiřským legiím jako sociálně demokratický senátor. K Neumannovu názoru na Macharovu činnost v ministerstvu národní obrany srov. glosu z Června 2, č. 27 (4. září 1919), str. 238—239: „Generální inspektor čs. branné moci. PhDr h. c. J. S. Machar promluvil již o svém programu k členům tiskového výboru

u ministerstva NO. Je to projev očividně nesený snahou o diplomatickou obratnost, která se dnes považuje často za politický lék, ale ve skutečnosti je politickým jedem, jako každá snaha v jádru nedosti upřímná. Na druhé straně však je Macharův program dosti upřímný, poněvadž jasně zná se k vojenskému programu měšťáckému, i když zásady tohoto programu natírá líbivější barvou a vyslovuje v ‚demokratických‘ frázích. /Jsme příliš přesvědčeni, že uskutečnění každého programu závisí především na materiálu, s kterým se pracuje, na struktuře půdy, do které se zasévá. Proto nepojímáme Macharova projevu příliš tragicky: má význam spíše akademický než praktický. Věříme, že duch našeho vojska a uvědomnělého lidu jest a bude jiný než duch, z něhož vzešel Macharův program./ Chceme tedy jen stručně ukázati aspoň na tři body, které charakterizují vojáckého ducha Macharova, známého ostatně již z básníkovy mládí. /1. Naším úkolem jest prý vybudovati vojsko republikánské, jednotné těleso, spjaté pouhým vřelým duchem republikánským, v němž nesmí býti trpěna politika, poněvadž každý voják má možnost dáti svému politickému názoru dokonalý(?) výraz svým hlasovacím lístkem./ Tu máme především co činiti s konzervativní iluzí skutečnou nebo předstíranou. Co je to: *pouhý* duch republikánský? Není takového ducha. Ve všech pokročilých zemích na celém světě je dnes dvojitý duch a dvojitý pojetí státu, a tudíž tam, kde mají republiku, dvojitý pojetí republiky. Republikánského ducha můžeme akcentovati na rozdíl od ducha monarchistického nebo absolutického, ale to není dnešní hlavní a základní rozpor a problém světový ani náš: zevní formy státu ustupují do pozadí, poněvadž jádrem světových dějin je veliký zápas mezi duchem kapitalistickým a duchem socialistickým. V tomto smyslu politiku z národního vojska nikdo nevyvoloučí; potlačiti v něm možno snad politikaření — a to by bylo správné a zdravé a nejen ve vojsku —, ale nikdo nemá dnes již té moci, aby odstranil z vojska dvojitý ducha, který zcela přirozeně se v něm vyvíjí jako v ostatním životě sociálním, hospodářském, kulturním. Vojsko mělo by jistě státi nad stranami, nad zájmy skupin, ale nemůže býti držáno nad základním problémem světa. Buď zvítězí dočasně ještě duch kapitalistický, duch státu nacionalistického, imperialistického, militaristického, a pak bude vojsko vychováváno a přinucováno k tomu, aby bylo tím, co z něho dělaly až dosud vždy vlády dynastické nebo kapitalistické, tělesem nejen pro obranu národní, nýbrž i pro obranu kapitalistických zájmů proti vnějšímu i vnitřnímu nepříteli — a my socialisté zůstáváme antimilitaristy, ať stojí v čele vojenského ministerstva kdokoli —, anebo zvítězí duch socialistický a vojsko stane se obrannou mocí produktivně pracujícího lidu a nikoho jiného, armádou socialistickou, povolanou hájiti zájmy pracujícího národa proti útokům vnější i vnitřní reakce kapitalistické, ať již je vedena živly dynastickými nebo měšťáckými. Střední útvar je iluze nebo vějička./ 2. Pan generální inspektor rád by prý vychoval demokratického aristokrata. Řekl o tom mnoho slov, která znějí velice pěkně, ale koneckon-

ců jsou projevem ducha zamilovaného do vojáctví. Válka, vojsko, kasárna zůstanou za všech okolností, i v socialistické společnosti, pokud v ní budou trvati, *zlem*, jež zevně možno okrášlit, ať již trikolorami a vlasteneckým nadšením, nebo rudými čapkami a obrannými *hesly*, které však nezmění své nemorální podstaty. Macharova řeč je řečí teoretikovou, je řečí měšťáka, kterému imponuje uniforma, ale který na skutečný život vojenský a ná válku *jen se dívá*. V dobré jádro Macharovo věříme aspoň potud, abychom se domnívali, že také Machar, kdysi básník malého národa, byl by mluvil tak jako Barbusse, básník národa velikého, kdyby byl vojnu zakusil trochu více než jako divák; snad také Machar byl by napsal nějaký Oheň místo idylického Kriminálu. Jistě pokračující obecnou výchovou občanskou dalo by se zmírniti časem zlo, jímž jest ve společnosti vojsko; toliko však zmírniti, nikoli odstraniti, tak jako válka zůstala by strašlivou pohromou, i kdyby byla vedena v rukavičkách. Ale pěstovati zvláštní kult vojenský, jak tomu chce pan generální inspektor, znamená snažiti se o jinou, snad českou formu vojenského kultu prušáckého a — last not least — vládu soldatesky. /My socialisté musíme trvati na tom, aby *voják*, i když *jeho úkol* je nejčistší, cítil se občanem, konajícím jen *smutnou povinnost*, a aby soustavně bylo potíráno veškero oslavování a vyvyšování vojenské hrdinnosti. My chceme znáti jen produktivní hrdiny práce a ducha; jinou hrdinnost a energii, dokud jí bude třeba, chceme náležitě odměňovati, ale nikoli oslavovati. /3. A proto jako nepřátelé každého vojáckého ducha, každého vojáckého kultu, budeme *nejostřeji potírati* všechny pokusy o to, aby tento duch zavlékán byl do škol, mezi mládež. Domnívá-li se pan generální inspektor, že ‚snění o světovém míru jest a dlouho zůstane ještě sněním‘, osvědčuje opět ducha čistě měšťácky liberalistického. Dnes neběží o snění, nýbrž o výchovu a organizaci. Autor knihy Tristium Vindobona chybí ovšem mezi světovými duchy, kteří připravují velikou Internacionálu intelektuelních, počínaje Barbussem až k Rabindranáthu Thákurovi; k tomu nemá dnes již křídel ani rozumu. Postavil se do služeb reakce, nevidí přicházející revoluce, chtěl by ji možná potlačiti svou armádou. Neběží o snění, běží o činy, o převrat skutečný a hluboký, k němuž se dnes spojují všechny poctivé ruce a dělníci mozkiem s dělníky rukama. / Pan generální inspektor chce pěstovati vojenský tělocvik na obecných školách a na středních školách ‚gymnastiku‘ s puškou a střelbu. To prý není militarism, to jest příprava k milici. Ale právě zde dokazuje, *jak* mu běží o vojáckého *ducha*. Dnes, po válečných zkušenostech, ví každý inteligentnější voják, nemající předsudků, jak krátká doba stačí k dobrému vojenskému výcviku a — když už jsme u toho výcviku, a Machar míní, že voják, který necvičí, je demoralizován — jak demoralizují vojáka zbytečná cvičení. (Voják má býti ovšem ustavičně a přiměřeně zaměstnán, ale to neznámá unavován a znechucován mechanickým cvičením.) Vojenský výcvik na školách nemá smyslu v době rostoucího výcviku tělocvičného a skautského, kdyby běželo jen

o výcvik: ale panu generálnímu inspektorovi běží o něco jiného, o ducha vojáckého, a to je v podstatě týž duch, který zaváděl vojáckování na školy rakouské. O vpád tohoto militaristického ducha na školy běží, a tu musí naše veřejnost, zejména socialistická, hlasitě a včas promluvit. S vojenským výcvikem přišel by mezi naši mládež vojácký duch a s tím všechny vojácké nectnosti, kterých je u *každého* vojska mnohem více než ctností. /Také ve Francouzské republice nazvána byla kasárna školou zločinu; otevřte kasárenskému duchu školy a přivedíte v mládeži demoralizaci nikoli jen přechodní a povrchní jako je dnešní (aspoň se o ní tu a tam mluví), nýbrž hlubokou a trvalou. Zde je největší nebezpečí Macharova programu; nebojíme se, že nám udělá z dnešního českého vojska armádu měšťáckou, poněvadž to závisí na *vojácích*; ale útok na naše děti nemůže odraziti nikdo jiný než vyburcovaní rodičové, vyburcovaná socialistická veřejnost. K té musíme zvolati: Na stráž!“ Problému se týká také poznámka Macharovo vojáctví, Červen 2, č. 33 (16. října 1919), str. 299–300. Je to přetisk poznámky z České stráže, v které se odmítá zavádění vojenské výchovy na školách.

Str. 221 *Nacionalism*. Červen 2, č. 17 (26. června), str. 150. Podepsáno S. K. N. — *V Českém socialistovi* — viz stať *Nacionalism — socialism*, zde na str. 139; *Ž řeči k voličům* — zde na str. 207; str. 222: *nedají za pravdu Schiedemannovi* — Philipp Schiedemann, německý pravicový sociálně demokratický předák, v r. 1919 ministerský předseda, byl aktivním účastníkem boje proti spartakovcům.

Str. 224 *K otázce samostatného ministerstva národní osvěty*. Kmen 3, č. 8 (26. června), str. 57–58. Podepsáno *Sigma*. — *Jadrný postup, kterým naši spisovatelé* — viz vysv. ke str. 42.

Str. 227 *Proletářská kultura*. Červen 2, č. 18 (3. července), str. 162 až 163. Podepsáno -n.

Str. 231 *Čestné státní „penze“ spisovatelům a umělcům*. Kmen 3, č. 9 (10. července), str. 65–67. Podepsáno *Sigma*.

Str. 238 *Veřejné knihovny obecní*. Kmen 3, č. 12 (7. srpna), str. 85 až 86; č. 13–14 (21. srpna), str. 96–97. Podepsáno -n. — Str. 246: *Carnegie* — Andrew Carnegie (1835–1919), americký velkopřemyslník, „ocelový král“. Původem chudý vystěhovalec založil své jmění využitím cizích vynálezů. Proslul svými velkorysými dobročinnými nadacemi.

Str. 247 *František Gellner: Nové verše*. Praha, Fr. Borový 1919. Edice Června sv. 2. Doslov na str. 81. — *V témž ročníku Nového kultu* — báseň *Lokálka* byla otištěna v *Novém kultu* 7, č. 1 (15. dubna 1904), str. 22–24, Francesco Farniente v č. 2 (10. května 1904), str. 47.

Str. 247 *Pozvání k předplacení na druhý ročník Června*. Červen 1, č. 23 až 24 (6. března), str. 331. Nepodepsáno.

Str. 248 *Redakce Června hlásí*. Červen 2, č. 1 (6. března), str. 10—11. Nepodepsáno.

Str. 248 *Edice Června*. Červen 2, č. 1 (6. března), str. 10. Nepodepsáno.

Str. 249 *Walt Whitman*. Kmen 3, č. 6 (12. června), str. 46. Podepsáno -n. Vzpomínka stého výročí narození. Zároveň vyšla v Červnu 2, č. 15 (12. června 1919), str. 138—139, nepodepsaná glosa s podrobnějším básníkovým životopisem nazvaná *Walt Whitman*. — *Po vyjití malého sešitku* — Stébla trávy z r. 1855, česky 1907 v překladu Jaroslava Vrchlického.

Str. 249 *Z doby tance kolem zlatého telete*. Kmen 3, č. 6 (12. června), str. 46—47. Podepsáno -n. — *F. T. Šimon* — František T. Šimon, český malíř, který se po jedenáctiletém pobytu v Paříži vrátil do vlasti v prvních letech války. Maloval hlavně portréty a krajiny, často s lacinými náměty; str. 250: *Jednoty* — míněna Jednota výtvarných umělců, viz vysv. ke str. 195; *Mánesa* — viz vysv. ke str. 130; *Hollara* — spolek českých grafiků, založený r. 1917 F. T. Šimonem, který byl také jeho prvním předsedou; *Antonín Macek* — dělnický básník, šéfredaktor sociálně demokratických Rudých květů, viz stať *Rudé květy aneb pokulhávání za buržoazií*, zde na str. 254; *komisariát Lunačarského* — sovětský komisař lidové osvěty, který se mj. zasloužil o likvidaci negramotnosti a zjednodušení pravopisu. V druhém ročníku Června vycházela na pokračování jeho stať *Kulturní úkoly pracující třídy*.

Str. 250 *Poznámky pana K. Č...* Kmen 3, č. 9 (10. července), str. 69—70. Podepsáno *S. K. N.* Doslov k článku Karla Čapka *Výzva k dělníkům ducha* z *Kmene* 3, č. 9 (10. července 1919), str. 68—69, v němž Čapek otiskuje manifest Romaina Rollanda, který je výzvou k inteligenci k boji za spravedlivé požadavky lidstva bez ohledu na národnost.

Str. 252 *Ženy na kolbišti*. Červen 2, č. 20 (17. července), str. 182 až 183. Podepsáno *Sigma*. Dopis je psán Luise Landové-Štychové, která byla v té době činná ve straně národně sociální. V l. 1918—1920 byla členkou revolučního Národního shromáždění, pak poslankyní. V r. 1923 přešla do strany komunistické.

Str. 254 *Rudé květy čili pokulhávání za buržoazií*. Kmen 3, č. 13—14 (21. srpna), str. 103; č. 15 (4. září), str. 111—112. Podepsáno -n. *Rudé květy* byly sociálně demokratický časopis, který vycházel od r.

1900 v redakci dělnického básníka Antonína Macka. K problému, který v tomto článku Neumann řeší, viz též nepodepsanou poznámku Co všechno je taktika, Červen 2, č. 29 (18. září 1919), str. 258–259. — Str. 255: *Číslo Rudých květů* — jde o roč. 19, č. 5 (28. srpna 1919); *osvětových akcí Lunačarského* — k článku V. I. Lenina Proletariát a škola, otištěnému ve Světě (válečný název Rudých květů) 18, č. 26 (22. května 1919), str. 441, je připojena poznámka Antonína Macka o „pozoruhodných statích“ Lunačarského a o jeho práci ve školství a kultuře. Viz též vysv. ke str. 250; str. 256: *Bradáčova Bibliofila* — patrně časopis pro bibliofily Knihomil, který vydával L. Bradáč od r. 1917; *Již před lety... upozornili jsme* — ve fejetonu Obrazy, obrázky, obrázečky, Lidové noviny 21, č. 306 (8. listopadu 1913), str. 1–2, knižně Ať žije život! (1920), Sp IV.

Str. 257 *Upozornění*. Červen 2, č. 27 (4. září), str. 240. Nepodepsáno.

Str. 258 *Ladislav Živný: Veřejné knihovny*. Kmen 3, č. 15 (4. září), str. 109–110. Podepsáno -n. Vydal Stanislav Minařík, Praha 1919. — *Český ústav bibliografický* — založený r. 1917, r. 1919 zestátněn. Později jeho funkci přejala Universitní knihovna.

Str. 258. *Spor v divadle Vinohradském*. České slovo 11, č. 217 (20. září), str. 6. — *Hilar* — Karel Hugo H. byl šéfem činohry Městského divadla na Vinohradech v l. 1916–1920. Před tím od r. 1910 pracoval v divadle jako lektor a dramaturg.

Str. 260 *John Buchan: Zelený plášť*. Kmen 3, č. 18 (25. září), str. 131. Podepsáno -n. Z angličtiny přeložil Ivan Schulz. Vyšlo v edici Topičovy dobré knihy přeložené, sv. 28 a 29, Praha 1919.

Str. 260 *Nový časopis*. Kmen 3, č. 21 (16. října), str. 156. Podepsáno -n. — *Sladko je žítí* — literární čtrnáctideník vydávaný Otakarem Štorchem-Mariem od 6. března 1919. Byl to eklektický časopis bez určitého cíle a směru; *Země* — literární měsíčník vydávaný od r. 1919.

Str. 261 *K výročí 28. října...* Červen 2, č. 35 (30. října), str. 324. Nepodepsáno.

Str. 261 *Romantika?* Červen 2, č. 36 (6. listopadu), str. 332. Podepsáno -n. Polemika s článkem Strýček na Východě, Tribuna 1, č. 225 (23. října 1919), str. 3, kde se odmítá vedoucí úloha Říjnové revoluce pro evropské revoluční hnutí. V článku se mj. praví: „K tomu, aby u nás nezmizely sociální reformy, naprosto není třeba strýčka na Východě. A na druhé straně by pád bolševismu měl jednu výhodu: Zmizela by rozjitřenost, podrážděnost, která nyní leží ve vzduchu.“

Buržoazie ztratila by svůj přehnaný strach... Nereální romantismus radikálů ztratil by úplně všechnu půdu pod nohama.“ — *Který vyslovilo Právo lidu* — srov. nepodepsaný úvodník v *Právu lidu* 28, č. 248 (21. října 1919), str. 1.

Str. 262 *Bolševictví*. Kmen 3, č. 24–26 (6. listopadu), str. 181. Podepsáno -n. Polemika s článkem dr. Emila Rádl Rok republiky, Česká stráž 2, č. 42–43 (25. října 1919), str. 6–7. — *Národní listy* — vycházely od r. 1861. V r. 1910 koupil list od rodiny Grégrů Karel Kramář. Od 21. října 1917 nastaly změny ve vedení a v redakci, *Národní listy* neměly napříště být orgánem mladočechů, ale listem celonárodním, českým. V podstatě se staly orgánem strany národně demokratické. Odpovědným redaktorem se stal L. Tůma, šéfredaktorem F. Sís. Přispívali sem Karel Čapek, O. Fischer, J. S. Machar, Viktor Dyk, Jan Herben i Neumann sám; *Cesta* — literární týdeník, vydávaný od 7. června 1918 Miroslavem Ruttem. Přispívali do něho Sova, Dyk, Machar, Toman, Čapek aj.; *Tribuna* — deník, který vycházel od r. 1919. Vydavatelem a odpovědným redaktorem byl Ferdinand Peroutka.

Str. 263 *Georg Fr. Nikolai*. Kmen 3, č. 27 (13. listopadu), str. 191.

1920

Str. 269 *Anarchisté a Třetí internacionála*. Červen 3, č. 6 (22. dubna), str. 69–70. Podepsáno N.

Str. 273 *Strana nebo proletariát?* Červen 3, č. 9 (13. května), str. 97–98. Podepsáno -n.

Str. 276 *Severskému proletariátu!* Červen 3, č. 9 (13. května), str. 107. Toto prohlášení je vlastně reakcí na sérii článků otiskovaných v celém československém tisku.

Str. 278 *Moje odpověď*. Červen 3, č. 10 (20. května), str. 118–119. Polemika s článkem Josefa Stivína *Ve vlastní věci*, otištěným v *Právu lidu* 29, č. 109 (9. května 1920), str. 10 v rubrice *Záležitosti strany*. Stivín zde mj. píše: „S touto levicí nejdu... Já pokládám tyto osoby, které pracují v dělnickém hnutí pro tříštění jednoty, za stejné škůdce dělnictva jako Modráčka a Hudce a nemám pro vlasaté básníky, dělající pro chvilkovou švandu revoluční politiku, žádného obdivu ani nadšení.“ Červen se zabýval již dříve Stivínovým politickým vývojem v řadě článků a glos, např. v nepodepsané poznámce *Fanfáry a lži*, Červen 3, č. 9 (13. května 1920), str. 104–105, a komentoval ho i později, např. v nepodepsané (nelze vyloučit Neumannovo autorství) glose *Sociálně demokratičtí oportunisté při práci*, Červen 3,

č. 12 (3. června 1920), str. 141: „Pánové Stivín a spol. nemají dosti na svých ‚úspěších‘ doma, a proto se uchylují se svými ubohými promluvami i do ciziny. Vídeňská oportunistická Arbeiter-Zeitung dala si napsati v Praze článek Proudý v české sociální demokracii a tu mimo jiné perly je také psáno čistě po stivínovsku toto: ‚Nezávisle (na poměrech v sociální demokracii) posuzovati třeba založení komunistické strany, o které nedávno bylo psáno a která děkuje za svůj vznik spíše skupině literátů, kteří jsou mimo stranu a seskupeni kolem časopisu Červen. Zvláště socialistické vyznání zakladatele St. K. Neumanna je nedávného data: před válkou byl ještě zuřivým mladočechem nejhoršího směru, nacionalistickým básníkem, po převratu dosáhl ministerského radovství v ministerstvu kultu, načež přidal se k národním sociálům; od několika neděl anarchista, stal se nyní hlasatelem komunismu. Nezdá se však, že by toto hnutí mohlo dosíci souvislosti s dělnictvem.‘ /K tomu pro české čtenáře netřeba komentáře. Jak špatně stojí věci oportunistů, když sahají i v cizině k takovým zbraním. Nám je ovšem zcela lhostejno, co píše Arbeiter-Zeitung; máme zájem na jiných orgánech proletariátu a na té internacionále, kam toto panstvo vůbec nemá přístupu jako dávno osvědčený zrádce a vykořisťovatel socialismu.“ — O „*krvavých psech schiedemannovských* — narážka na parlamentní řeč Josefa Stivína z doby, kdy se klonil k sociálně demokratické levici. Viz též vysv. ke str. 222; *upozornil Červen na jeho pravou povahu* — viz nepodepsaný článek *Republika a socialistická levice*, zde na str. 546; str. 279: *na táboru v Lomu* — srov. nepodepsanou glosu *Významné majové manifestace na českém severu*, Červen 3, č. 8 (6. května 1920), str. 93—94, kde se mj. píše: „Články Června, pojednávající o nutnosti komunistické strany, vzbudily náležitý ohlas a souhlas, pomohly vnést trochu světla v temný zmatek. To dokazují některé schůze, jež konaly se na Prvního máje na českém severu hornickém. Proletariát je syt nacionalistických frází a nechce, aby se rakušácká politika opakovala ještě jednou. /V Lomu konal se veliký tábor lidu na náměstí, který pořádali sociální demokraté za účastenství značného počtu bývalých anarchistů, kteří jsou syti přisluhování národně sociálním politikům. Na táboru promluvil soudr. St. K. Neumann a soudr. Helena Malířová. Neumann ukázal na očividnou nemožnost toho, aby koalice socialistů s měšťáky a reakcionáři provedla cokoliv socialistického a vůbec přinesla lidu cokoliv prospěšného. Ani samozřejmý požadavek ohromné většiny lidu, takovou odhlu státní od církve nedovede provést. Vyložil pak program a teze socialismu činu Třetí komunistické internacionály, která chce sjednotiti proletariát a učiniti jej schopným k tomu, aby moc buržoazie byla zlomena a moc proletariátu nastolena. Varoval před zbytečnými výtržnostmi a stávkami: nyní nutno konati především houževnatou práci organizační a uvědomovací a vésti proletariát k systému rad.“; str. 280: *v mých člancích a fejetonech v Lidových novinách* — později sebraných do knihy *S městem za zády*.

Str. 282 *Intelektuálové, politikové, revolucionáři*. Červen 3, č. 11 (27. května), str. 121–123. Podepsáno -n. — Str. 283: *intelektuál, jemuž laje* — viz vysv. ke str. 278; str. 284: *podle občana Votavy* — srov. článek Karla Votavy Před založením komunistické strany v Československé republice, Rovnost 36, č. 128 (9. května 1920), str. 3; *kulturní reformy Lunačarského* — viz vysv. ke str. 250.

Str. 287 *Musaion*. Kmen 4, č. 15 (24. června), str. 174–175. Podepsáno -n. Neperiodický sborník pro moderní umění, redigovaný Karlem Čapkem. Vydával jej Otakar Štorch-Marien od r. 1920. — *Umělecký měsíčník* — viz vysv. ke str. 61; *výstava Tvrdošíjných* — srov. stati Tvrdošíjní a A přece!, zde na str. 28 a 39; *Naděje všelijakých „vůdců národa“* — jde o Karla Kramáře, který vyslovil naději, že z našeho umění zmizí všechny cizokrajné ismy; str. 288: *Štencovo Umění* — „sborník pro českou výtvarnou práci“, vycházel od r. 1919. Viz též vysv. ke str. 106.

Str. 290 *Parlamentarismus a poslanecká práce*. Červen 3, č. 17 (8. července), str. 198–199; č. 19 (22. července), str. 225–226; č. 27 (16. září), str. 320–322. Podepsáno S. K. N. — Str. 294: *Vrbenský... Štychová... Bartošek* — Bohuslav Vrbenský, Luisa Landová-Štychová i Theodor Bartošek, původně anarchisté, kteří přešli do strany národně sociální, později pak do KSČ. Viz též vysv. ke str. 215 a článek Ženy na kolbišti, zde na str. 252; str. 295: *Běželo o „cenzurní radu“* — viz stať Potřeba kulturního teroru, zde na str. 192; str. 206: *Mánes* — viz vysv. ke str. 130.

Str. 300 *O Rusko*. Červen 3, č. 21 (5. srpna), str. 241–242. Podepsáno -n. — Str. 301: *schiedemannovci a noskeovci* — viz vysv. ke str. 222. Gustav Noske jako velitel německých branných sil krvavě potlačil komunistické dělnictvo v čele s Karlem Liebknechtem a Rosou Luxemburgovou; *podle slov... občana Stivína* — viz vysv. ke str. 278; str. 302: *Pavel Birjukov* — publikoval též v Červnu. V r. 3, č. 2 (25. března 1920), str. 18–20, měl otištěnou stať Pedagogické zásady sovětského Ruska; *Ani dr. Šmeral, ani Olbracht, ani Vajtauer* — míněny knihy B. Šmerala Pravda o sovětském Rusku (1920), I. Olbrachta Obrazy ze současného Ruska (1920) a E. Vajtauera Socialistický stát (1919).

Str. 303 *Parlamentarismus a komunismus*. Červen 3, č. 22 (12. srpna), 253–254. Podepsáno -n. Srov. též glosu Čas, zde na str. 353. — *Žurnalistický podvodník (například v Českém slově)* — Neumann má patrně na mysli nepodepsaný článek Dokumenty Třetí internacionály, České slovo 12, č. 183 (7. srpna 1920), str. 1–3.

Str. 306 *Legionářům komunistům*. Červen 3, č. 24 (26. srpna), str. 277–278. — *Ústřední rada Svazu komunistických skupin* — první schůze Rady se konala 15. srpna 1920. Zahájil ji Neumann a ve volbách

předsednictva byl jednomyslně zvolen úřadujícím místopředsedou. Srov. poznámku První schůze Ústřední rady Svazu komunistických skupin v Praze, Červen 3, č. 23 (19. srpna 1920), str. 274–275; *děkuji vám... za krásný váš dar* – srov. provolání legionářů 20. transportu sibiřských legií Všem v Československé republice, Červen 3, č. 23 (19. srpna 1920), str. 273, a Všem pracujícím lidu Československé republiky, tamtéž na str. 273–274. K tomuto problému srov. též otisk rezoluce pražské manifestace, pořádané Svazem československých legionářů dne 5. září 1920, Červen 3, č. 27 (16. září 1920), str. 322–323.

Str. 310 *Ideál a skutečnost*. Červen 3, č. 27 (16. září), str. 313–320. Podepsáno S. K. N. – *Týdeník Československé sjednocení... zacitoval si* – viz Československé sjednocení 1, č. 4 (26. srpna 1920), str. 8. Citát je ze stati Antipatriotism, otiskované v Moravském kraji 12, č. 96 (5. září 1907), str. 1–2, knižně v Socialismu a svobodě, Sp II, str. 35; str. 313: *ideje... Komunistické internacionály* – srov. Podmínky přijetí do Komunistické internacionály, Červen 3, č. 26 (9. září 1920), str. 301–304.

Str. 314 *Orfeus*. Kmen 4, č. 28 (23. září), str. 333–334. Nepodepsáno. V obsahu ročníku uvedeno pod celým jménem. Článek je zakončen tímto údajem: „Redaktor: L. Vladyka, Král. Vinohrady, Chorvatská 1399. Administrace: Knihkupectví A. Srdce, Praha II, Spálená 19.“ V červenci 1920 vyšlo první číslo uměleckého měsíčníku Orfeus. Vydával ho Umělecký klub, spolu s Vladislavem Vladykou redigoval Karel Teige. Vedle nejmladších (Vančura, Hoffmeister) měli zde příspěvky i příslušníci čapkovské generace (Čapek, Zrzavý). Časopis zanikl třetím číslem. – *Republika* – umělecký čtrnáctideník mladých. Odpovědným redaktorem byl Miloslav Novotný. Vyšlo deset čísel v první polovině roku 1919; *Cesta* – viz vysv. ke str. 262; *báseň Josefa Hory* – jde o báseň Západ a Východ, zařazenou do sbírky Srdce a vřava světa (1922); str. 315: *Musaion* – viz stejnojmennou stať, zde na str. 287.

Str. 316 *Bolševictví a socialism*. Červen 3, č. 31 (14. října), str. 368 až 370. Podepsáno S. K. N. Poznámky ke stejnojmennému článku Emanuela Čapka v Československém sjednocení 1, č. 7 (23. září 1920), str. 2–4, ve kterém je Neumann obviňován z anarchistického radikalismu. – *Československé sjednocení* – týdeník vydávaný Ferdinandem Pelikánem od r. 1920. Odpovědným redaktorem byl Lev Sychrava; *základní citace* – srov. stať Legionářům komunistům, zde na str. 306; *Moderní revue* – viz vysv. ke str. 51; *Večer* – agrární list, známý svými protisocialistickými kampaněmi, srov. vysv. ke str. 215; z *Českého slova* – srov. stať Parlamentarism a poslanecká práce, zde na str. 290.

Str. 322 *Básníkům*. Kmen 4, č. 31 (14. října), str. 370–371. Podepsáno *Redakce*, v obsahu uvedeno pod plným jménem. – Str. 323: *v Orfeu* – viz stejnojmennou stať zde na str. 314.

Str. 325 *Děvečka buržoazie*. Červen 3, č. 33 (28. října), str. 385–387. Podepsáno N. — *V horské dědině Bragoždě* — viz vysv. ke str. 98; str. 327: *senátor Kľofáč* — Václav Kľofáč, první ministr národní obrany, v současné době senátor za stranu národně sociální, jejímž byl vůdcem; *Švehla* — Antonín Švehla, první ministr vnitra, jímž zůstal i ve vládě Tusarově do září 1920.

Str. 329 *Komunistickým skupinám!* Červen 3, č. 34 (4. listopadu), str. 405–407. Srov. Poselství Výkonného výboru Třetí internacionály československému proletariátu, otištěné v Červnu 3, č. 30 (7. října 1920), str. 358. — Str. 331: *k bratrovražednému boji* — Komunistická strana Německa byla nejsilnější po VKS(b). V r. 1921 se po předchozích neshodách oddělila Komunistická dělnická strana Německa.

Str. 332 *Doslov*. Červen 3, č. 40 (30. prosince), str. 476–478. Podepsáno -n. K současným problémům se Červen vyjádřil otištěním Provolání Výkonného výboru Komunistické internacionály o událostech v Československu, Červen 3, č. 41 (6. ledna 1921), str. 489–490. — *Svaz komunistických skupin* — na konferenci v Lomu u Mostu 23.–24. května 1920 zástupci severočeského proletariátu vytvořili komunistické skupiny. Jejich orgánem se stal Červen. V červnu 1921 byl Svaz likvidován a členové vstoupili do KSČ. Viz též vysv. ke str. 306.

Str. 336 *Založili jsme tuto knihovnu...* 2. strana obálky knihy E. Vajtauera *Revoluce a diktatura proletariátu*, z edice Červen. Nepodepsáno.

Str. 336 *V. A. Jung: Ž Puškinovy lyriky*. Kmen 3, č. 41–42 (19. února), str. 283. Podepsáno -n. Vydal Stanislav Minařík v edici *Květy země*, sv. 2, Praha 1920.

Str. 337 *Druhá výstava Tvrdošijných*. Kmen 3, č. 41–42 (19. února), str. 283–284. Podepsáno -n. Byla otevřena v lednu 1920 ve Weinertově umělecké síni Na příkopech. — *Výstava Šibeniček* — byla otevřena v únoru 1920 v Topičově salónu; str. 338: *Od první výstavy* — srov. stať *Tvrdošijní*, zde na str. 28, a stať *A přece*, zde na str. 39; str. 339: *vycházení Musaionu* — srov. stať *Musaion*, zde na str. 287.

Str. 339 *Josef Reiner...* Červen 2, č. 51 (26. února), str. 451. Nepodepsáno. Srov. Neumannovu báseň *Noční práce*, Kmen 4, č. 2 (25. března 1920), str. 13, knižně *Rudé zpěvy* (1923).

Str. 339 *Před třetím ročníkem Června*. Červen 2, č. 52 (4. března), str. 459. Nepodepsáno.

Str. 340 *Do třetího ročníku*. Červen 3, č. 1 (18. března), str. 11. Nepodepsáno.

Str. 341 *J. K. Huysmans: Tam dole*. Kmen 4, č. 2 (25. března), str. 19–20. Podepsáno -n. Vydal Alois Srdce, Praha 1920. — Str. 343: *Des Esseintes* — hrdina dekadentního Huysmansova románu Naruby; *Durtal* — estétský hrdina románu Tam dole.

Str. 343 *Dobré dílo*. Kmen 4, č. 2 (25. března), str. 20–22. Podepsáno -n. — Str. 344: *Dobré dílo* — vydavatelství Josefa Floriána ve Staré Říši na Moravě, kde vycházely hlavně bibliofilie a krásné tisky; *Léona Bloye* — ke vztahu Neumannovu k tomuto básníku srov. stař Léon Bloy a národ husitský, Lidové noviny 21, č. 230 (23. srpna 1913), str. 1–2, Sp IV; str. 345; *Život Kateřiny Emmerichové* — Neumann míní knihu P. Schmörgera *Život ctihodné A. K. Emmerichové*. Vyšla jako 37. svazek edice Dobré dílo; *Knihy vidění a zjevení svaté Alžběty Šenavské* — vyšly jako 2. svazek Dobrého díla; *Nova & Vetera* — katolický periodický sborník, založený a vydávaný Jakubem Demlem od srpna 1912.

Str. 346 *Karel Čapek: Loupežník*. Kmen 4, č. 3 (1. dubna), str. 33 až 34. Podepsáno -n. Vyšlo v Aventinu, Praha 1920. — *Alapa z Moderní revue* — referát Arnošta Procházky Loupežník, Moderní revue 26, sv. 35, č. 6 (8. března 1920), str. 307–309; *J. R. Hradeckého z Večerníku Českého slova* — r. 12, č. 63 (3. března 1920), str. 4; *Loupežníka na scéně* — premiéra v Národním divadle byla 2. března 1920 v režii Vojty Nováka; *Dykovy Revoluční trilogie* — hra napsaná před válkou měla premiéru v Národním divadle v listopadu 1917; str. 347: *jako v oné... povídce* — jedná se o povídku Uražený, otištěnou v Červnu 2, č. 16 (19. června 1919), str. 143. Byla pak zařazena do knihy Trapné povídky (Praha 1921); *Laforgův Šibal Pierot* — závěrem této dramatické hříčky (vyšla r. 1909) odchází Pierot od své Kolombíny, když ji poprvé, dlouho po svatbě, pomiloval.

Str. 348 *Literatura, odpovědnost, práce*. Kmen 4, č. 3 (1. dubna), str. 36. Podepsáno S. K. N. Neumannův otevřený dopis reaguje na stař Viktora Dyka To jsou až z Frankrajchu rejthari, Národní listy 60, č. 81 (21. března 1920), str. 1, v němž Dyk obviňuje Neumanna, že básní V předvečer vzpoury, otištěnou v Červnu 3, č. 1 (18. března 1920), str. 1, a Fráňa Šrámek básní Jen ještě letos, otištěnou v Kmeni 4, č. 1 (18. března 1920), str. 1, svádějí mladé lidi k záškodnické činnosti proti republice. Dyk užil v názvu svého článku jednoho verše Šrámkovy básně. Stejného problému se týkala také poznámka Fantazie špatného svědomí, Červen 3, č. 9 (13. května 1920), str. 104, u které nelze vyloučit Neumannovo autorství: „Viktor Dyk, když před několika týdny četl o rejtharech a červených ostrážích, prorokoval hrůzné věci na Prvního máje: Uvidíte, bude revoluce! a slyšel trávu růst a republiku hořet. Viktor Dyk je básník a má právo na trochu fantazie. Pak přišli pp. žurnalisté. Sbírají hospodské a kavárenské křepky, myšky, z kterých dělají ve večernících hory. Neumann prý zakládá komunistickou stranu

a na Prvního máje vydá manifest k proletariátu. Komunistická strana nebyla založena a manifest nevyšel — poněvadž komunistická strana jako přirozená vývojová nutnost vyrostla pomalu z lidu, a nikoli po modráčkovsku, pro plezír jednotlivcův nebo z jeho trucu. Pp. žurnalisté jsou fantastové ze řemesla, stranického především. Co však říci ministrům, jdou-li ve šlépějích Viktora Dyka a pp. žurnalistů? Ministerská rada — jak se s námi sděluje — byla přesvědčena, že 3. května nebo nejpozději 6. května vypukne převrat. To znamená, že naše vláda má k lidu stejný poměr jako vláda za starého Rakouska: totiž téměř žádný, je beze vztahů k širokým vrstvám, k situaci a tužbám proletariátu. Ačkoli je v ní tolik tzv. socialistů, občanů z lidu vzešlých, lidem vynesených, na schůzích vystupujících, dává se vláda jako v bývalém Rakousku informovat stádem vyděračných špiclů, kteří jí nosí nejpitomějši smyšlenky za drahé peníze. A protože její svědomí je velmi špatné, poněvadž ví, že celý vládní systém ztratil dávno sympatie širokých vrstev, je také z těch, kteří slyší trávu růst. Nemohou už vidět přirozenýma očima prostý děj sociálního vývoje a za každou jasnou řečí, politicky nešvindlující a blbých frází sociálpatriotických neužívající, vidí spiknutí. Pro způsob, jakým byla naše republika budována — po starorakousku — je to velmi charakteristické, ale ujišťujeme pány od Viktora Dyka až po Vlastimila Tusara, že jejich slepost je důkazem jejich neschopnosti, jejich odsouzením, které vyřkne nikoli Petr nebo Pavel, nýbrž proletariát — až přijde jeho doba.“
Po... „puči“ v Německu v březnu 1920 — reakční soldateska v čele s generálem Ludendorffem a admirálem Tirplitzem obsadila Berlín a vytvořila vládu v čele se statkářem Kappem. Porážku pučistů umožnila rozsáhlá dělnická stávka; *v jedné povídce* — *Idyla z Výmaru* byla otištěna v *Moderní revui* 12, sv. 18, str. 224—227, později zařazena do knihy povídek *Píseň o vrbě* (Praha 1910); *Adler zastřelí Stürgkha* — Friedrich Wolfgang Adler, tajemník rakouské sociálně demokratické strany, zastřelil 21. října 1916 rakouského ministerského předsedu hraběte Karla Stürgkha; *Gregor postřelí Kramáře* — na Karla Kramáře byl 8. ledna 1919 spáchán atentát.

Str. 349 *Poznámka*. *Kmen* 4, č. 6 (22. dubna), str. 72. Podepsáno *Redakce*. — *Povídka, kterou jsme vyplnili toto číslo* — Franz Kafka, *Topič* (Fragment).

Str. 349 *Alois Jirásek a národní demokracie*. *Kmen* 4, č. 7 (29. dubna), str. 84. Podepsáno -n. — *Volební plakátek se jménem Aloise Jiráska* — Jirásek kandidoval za stranu národně demokratickou; *sísovsko-kramářovský volební podvod* — František Sís byl r. 1920 zvolen poslancem Národního shromáždění za stranu národně demokratickou, Kramář byl vůdce strany; *kolem známého manifestu* — v květnu 1917 se obrátilo na české poslance říšské rady 222 českých spisovatelů manifestem, v němž formulovalo demokratické požadavky českého národa. Manifest přečetl

na schůzi A. Jirásek, ale koncipoval ho J. Kvapil, který byl také organizátorem podpisové akce; *kolem... přísahy* — viz stať Přísaha, zde na str. 42.

Str. 350 *Nahota na jevišti*. Kmen 4, č. 10 (20. května), str. 119—120. Podepsáno -n. — *Jaroslav Hilbert ve Venkově* — srov. Poznámka, Venkov 15, č. 105 (5. května 1920), str. 2; *Ždeňka Hásková v Československé republice* — srov. článek Nahota na jevišti, Československá republika 3, č. 125 (7. května 1920), str. 1; str. 351: *záhlaví Švabinského* — bylo jen v 1. čísle 6. ročníku Rudých květů, pak bylo nahrazeno záhlavím s karafiáty. Srov. též vysv. ke str. 254.

Str. 352 *Miloš Jirko: Cesta*. Kmen 4, č. 15 (24. června), str. 179. Podepsáno -n. Vyšlo v edici Aventinum sv. 15, Praha 1920.

Str. 352 *Soc. dem. pravice...* Červen 3, č. 19 (22. července), str. 227 až 228. Podepsáno -n.

Str. 353 *Čas...* Červen 3, č. 23 (19. srpna), str. 274. Nepodepsáno. — *Čas uznal za dobré reagovati* — srov. nepodepsanou poznámku Komunism a parlamentarism, Čas 30, č. 54 (14. srpna 1920), str. 2. Neumannova stať je otištěna zde na str. 303.

Str. 353 *Otakar Štorch-Marien: Hlomožné ticho a jiné příběhy*. Kmen 4, č. 23 (19. srpna), str. 275—276. Podepsáno -n. Vyšlo v edici Aventinum sv. 12, Praha 1920. — *Založil pochybený časopis* — jde o list Sladko je žítí, viz vysv. ke str. 260; *Lípa* — časopis založila r. 1918 Růžena Svobodová, později jej vedla Božena Benešová; *Aventinum* — nakladatelství Otakara Štorcha-Mariena, které bylo založeno r. 1919 a trvalo do r. 1934.

Str. 354 *Josef Kopta: Cestou k osvobození*. S podtitulem V Rusku 1915—1919. Kmen 4, č. 26 (9. září), str. 312. Podepsáno -n.

Str. 355 *Míla Vraštil: Vyhnancovy písničky*. Kmen 4, č. 27 (16. září), str. 322. Podepsáno -n. Edice Umělecké snahy sv. 220, nakladatelství B. Kočího, Praha 1920

Str. 356 *Předsednictvu Československého červeného kříže v Praze*. Červen 3, č. 31 (14. října), str. 361. Připojena poznámka: „Tento přípis s roztrženou legitimací zaslal soudruh Neumann předsednictvu Čs. Č. K. doporučeně. — *Proti podlé štvanicí* — viz glosu Autor útoků na ruskou misi Červeného kříže, Červen 3, č. 35 (11. listopadu 1920), str. 418; *vaší předsedkyně* — jde o dr. Alici Masarykovou.

Str. 356 *Odpověď literárnímu národnímu demokratu*. Kmen 4, č. 31 (14. října), str. 372. Podepsáno -n. — *Pana M. Rutteho...* rozčílila — srov. M. Rutte, Několik slov literárním komunistům, Cesta 3, č. 15 (září

1920), str. 227—228; *naše poznámka* — srov. stať Orfeus, zde na str. 314; *Cesta* — viz vysv. ke str. 262; z *Mariánské ulice* — sídlo redakce Národních listů, viz vysv. ke str. 262; str. 357: *Orfeus* — viz stejnojmennou stať zde na str. 314; *tisknouti mladým poetům* — viz stať Básníkům, zde na str. 322; *náš spor s Ant. Mackem* — srov. stať Rudé květy čili pokulhávání za buržoazií, zde na str. 254; *Proletkult* — viz stejnojmennou stať zde na str. 426 a str. 459.

Str. 358 *Francis Jammes : Román zajícův*. Kmen 4, č. 34 (4. listopadu), str. 407. Podepsáno -n. Kniha vyšla v edici Dobré dílo jako 79. svazek v překladu Bohumila Reynka.

Str. 359 *Letorosty*. Kmen 4, č. 34 (4. listopadu), str. 407—408. Podepsáno -n. Vydalo Družstvo přátel Studia jako 1. svazek, Praha 1920. Srov. článek Dobré dílo, zde na str. 343. — *Nova & Vetera* — viz vysv. ke str. 345.

Str. 359 *Panu policejnímu řediteli v Praze*. Červen 3, č. 35 (11. listopadu), str. 418—419.

Str. 360 *Marie Pujmanová-Hennerová: Povídky z městského sadu*. Kmen 4, č. 35 (11. listopadu), str. 417. Podepsáno -n. Edice Aventinum sv. 22, Praha 1920. — *V první své knize* — Pod křídly, Praha 1919.

Str. 360 *Verhaerenovo Svítání*. Kmen 4, č. 37 (25. listopadu), str. 443. Podepsáno S. K. N. Neumannův překlad dramatu Svítání měl premiéru ve Vinohradském divadle 7. listopadu 1920. — Str. 361: *před patnácti lety přeložil* — vyšlo v Knihách dobrých autorů Kamily Neumannové r. 1905; str. 362: *jsem se toho neodvážil* — k prvnímu vydání Svítání připojil Neumann poznámku: „Verše originálu jsou rýmovány. Přeložiti je s rýmem a neublížití syté barvitosti jejich bylo mně nemožno.“

Str. 362 *Václav Říha: Strnadovy povídky*. Kmen 4, č. 39 (9. prosince), str. 465. Podepsáno -n. Vydal SVU Mánes, Praha 1920.

Str. 363 *Otakar Theer : Háje, kde se tančí*. Kmen 4, č. 39 (9. prosince), str. 466. Podepsáno -n. Edice Aventinum sv. 19, přetisk vydání z r. 1897.

Str. 364 *Čtenářům*. Červen 3, č. 40 (30. prosince), str. 478.

1921

Str. 367 *500 000*. Červen 3, č. 41 (6. ledna), str. 481—482. Podepsáno -n.

Str. 370 *Tak tedy jsme opět velezrádci*. Červen 3, č. 42 (13. ledna), str. 493–494. Podepsáno -n. Článek byl napsán v souvislosti s chystaným tzv. velezrádným procesem po prosincových událostech v r. 1920. — Str. 371: *Malá dohoda* — evropský politický blok, k němuž patřilo Československo, Rumunsko a Jugoslávie. V r. 1920 byla uzavřena smlouva mezi ČSR a Jugoslávií, v r. 1921 mezi ČSR a Rumunskem a Jugoslávií a Rumunskem. Nazvána obdobou k Dohodě, viz vysv. ke str. 420.

Str. 373 *Devětsil*. Kmen 4, č. 46 (10. února), str. 550–551. Podepsáno N. — *Žvon* — populárně literární týdeník konzervativního charakteru, v němž se družili netvořiví literáti. Vycházel od r. 1899 v redakci M. A. Šimáčka, později F. S. Procházky; v té době stál v opozici k mladým, zvláště k těm, kteří se hlásili k socialismu; str. 374: *na cestě za „duší“* — narážka na knihu esejí Miroslava Rutteho Strach z duše, Praha 1920.

Str. 376 *Dědrasbor*. Kmen 4, č. 46 (10. února), str. 551–552. Podepsáno N. — *Na velikých lidových slavnostech v sovětském Rusku* — Neumann má na mysli hromadné lidové hry, o nichž u nás poprvé psal Ivan Olbracht v Obrazech ze sovětského Ruska v r. 1920; v *Červnu... Jindřich Honzl* — viz článek Kulturní instituce strany sociálně demokratické, Červen 3, č. 31 (14. října 1920), str. 361.

Str. 378 *Do nového ročníku*. Červen 4, č. 1 (7. dubna), str. 11–12. Podepsáno *Redakce*.

Str. 380 *Proletářská kultura*. Táborita 1, č. 12 (1. května), str. 4–5. Přetištěno s drobnými stylistickými úpravami v Červnu 4, č. 6 (12. května), str. 87–89. — Str. 382: *Proletkult* — srov. stati Proletkult zde na str. 426 a 459.

Str. 384 *Pozdrav zástupce Komunistických skupin v Československu*. Protokoly sjezdů KSČ, 1. sv. (Ustavující a slučovací sjezd z roku 1921.) Praha 1958, str. 105–106. Projev na ustavujícím sjezdu KSČ. — *Svaz komunistických skupin* — viz vysv. ke str. 333.

Str. 385 *K mravní krizi československé demokracie*. Červen 4, č. 15 (14. července), str. 209–210. Podepsáno -n. Stať reaguje na článek Řádění legionářských špiclů, otištěný v rubrice Různé zprávy v časopise Táborita (orgán Svazu komunistických legionářů) 1, č. 20 (2. července 1921), str. 3. Časopis vycházel týdně od února 1921. Zanikl 1. číslem druhého ročníku. — *Služby prokazované legiemi Kolčakovi* — legie umožnily kontrarevolučnímu generálovi Kolčakovi zformovat v r. 1917 vojsko proti revoluci; str. 387: *oficiálním panáčkem* — viz vysv. ke str. 218.

Str. 388 *Průmyslová civilizace, umění a komunismus*. Rudé právo 2, č. 175 (28. července), str. 2—3. — *Dnešní mladé generace* — Karel Teige v článku *Obrazy a předobrazy*, *Musaion* 2, 1921, str. 55, píše, že „úkollem veškeré duchové tvorby jsou předobrazy nového světa... stavební látkou naší stavby... jest... sen a touha...“; str. 389; *předválečné idealistické šplechty prof. Fr. Mareše proti naturalismu* — srov. např. *Naturalism a „svoboda vůle“* (1904) a *Konec sporu o idealism a realism* (1903). Viz též vysv. ke str. 169; *Staroslovan* — carofilský týdeník sdružených Slovanských organizací; *lokálky... Rutteho z Národních listů* — Rutte byl lokálkářem a redaktorem kulturní rubriky a ve svých referátech si všímal i mladé literatury, např. *Dvojí mládí*, *Národní listy* 61, č. 192 (20. červenec 1921), str. 1—2, *Z mladé lyriky* *Národní listy* 61, č. 206 (11. srpna 1921), str. 1; str. 390: „*vypád andělů*“ — narážka na epigony G. Apollinaira.

Str. 394 *Pro třídního člověka*. Rudé právo 2, č. 184 (7. srpna), str. 4. — *Bergsonismus* — podle francouzského idealistického filosofa Henri Bergsona, jehož pojetí protikladnosti poznání racionálního, které odkazuje do oblasti hmoty, a intuitivního, které jediné je schopno dobrat se podstaty života, mělo v Evropě i u nás velký vliv. O Neumannově vztahu k Bergsonovi viz Eva Strohsová, *Zrození moderny*, Praha 1963, str. 82; str. 396: *předobrazy idylického života* — viz vysv. ke str. 388.

Str. 399 *Napravme sociálně demokratický hřích*. Rudé právo 2, č. 186 (10. srpna), str. 1. — Str. 400: *Dělnická akademie* — sociálně demokratická kulturně vzdělávací organizace založená r. 1895.

Str. 402 *Umění a společnost*. Rudé právo 2, č. 195 (21. srpna), str. 3; č. 201 (28. srpna), str. 3—4; č. 207 (4. září), str. 2; č. 213 (11. září), str. 3. Původně otiskl Neumann tuto stať pod názvem *Umělci a společnost v Lidových novinách* 19, č. 131 (13. května 1911), str. 1—2; č. 138 (20. května 1911), str. 1—2; č. 143 (25. května 1911), str. 1—2, později se stylistickými úpravami pod tímž názvem v *Červnu* 2, č. 8 (24. dubna 1919), str. 70—72; č. 9 (1. května 1919), str. 82—85 v rubrice *Dělnická besídka* pod pseudonymem *Civis Bohemicus*. Pro Rudé právo Neumann svou stať přepracoval. Celá třetí část byla nově napsána (první dvě části jsou parafrází Charlese Alberta *Umění a společnost*). Vynechán byl závěrečný seznam literatury: Charles Albert: *L'Art social*, Richard Wagner: *L'Art et la Révolution*; Elisée Reclus: *L'Homme et la Terre*. — Str. 407: *příklad s vilou* — viz vysv. ke str. 82.

Str. 417 *Knížka o člověku bohupodobném*. Rudé právo 2, č. 198 (25. srpna), str. 2.

Str. 420 *Cenzura a prezident*. Rudé právo 2, č. 219 (18. září), str.

1—2. — *Býval jsem vášnivým odpůrcem* — srov. stati Hýbe se náboženskou otázkou?, *Nový kult* 5, č. 7 (1. dubna 1902), str. 49—50, Sp I, str. 389, Nestydatá propaganda, *Nový kult*, 6, č. 9 (10. října 1903), str. 65—66, Sp I, str. 541, Výpady, *Omladina* 4, č. 1 (4. ledna 1906), str. 3—4, *Plameny* 1, č. 1 (25. ledna 1906), str. 2, *Nová Omladina* 1, č. 1 (31. ledna 1906), str. 2—3, a č. 2 (3. února 1906), str. 2, Sp II, str. 322, *Politika stavovská, nacionální a pokroková, Moravský kraj* 12, č. 84 (3. srpna 1907), str. 1—2, Sp II, str. 419 aj.; *Dohoda* — název pro smlouvu mezi Anglií, Francií (z r. 1904) a Ruskem (r. 1907). V r. 1915 přistoupila Itálie.

Str. 423 „*Naivní idealisté*“. *Rudé právo* 2, č. 222 (22. září), str. 4—5. Polemika o kulturních pracovnících v komunistické straně s *Večerním Českým slovem* 13, č. 204 (12. září 1921), str. 3, které přineslo poznámku Proletkult a slovník *Rovnosti*, kde se píše: „Proletkult, který v bolestech se chystají porodit někteří naivní komunističtí nadšenci, musí se v první řadě věnovat redaktorům *Rovnosti*, jejich vzdělání a výchově. „Jděte se vycpat, panáci...“ napsal tento žurnál 10. září na adresu listů, které přenesly zprávu o chodské vraždě, kterou spáchali komunističtí pracovníci...“ — *Přesvědčilo se o tom již několik „idealistů“* — Neumann vstoupil spolu s jinými anarchisty r. 1918 do národní sociální strany. Na začátku roku 1920 vystoupil. Srov. *provolání Severskému proletariátu*, zde na str. 276.

Str. 426 *Proletkult*. *Červen* 4, č. 21 (29. září), str. 282—283. Podepsáno *N.* — *Provoláním, uveřejněným 14. srpna v Rudém právu* — jedná se o *provolání k proletariátu*, ve kterém se osvětlují úkoly a cíle Proletkultu, zde na str. 497.

Str. 429 *Lidé malé víry*. *Rudé právo* 2, č. 238 (11. října), str. 3—4. Podepsáno *N.*

Str. 432 *Ruský Vašek a český Honza*. *Rudé právo* 2, č. 245 (19. října), str. 1. Odpověď na úvodník T. G. Masaryka *Politischer Anthropomorfismus*, *Prager Presse* 16. října 1921, ve kterém Masaryk píše: „Snad věc, o níž jde, bych mohl nejjednodušeji osvětliti známou anekdotou: Vesničtí kluci se hádali o to, co by z nich každý dělal, kdyby byl králem; rychtářův Vašek rozhodl spor kategorickým prohlášením, že by stál celý den na hnojišti a práskal bičem. To znamená: Vašek si představuje sociální ideál podle svého obzoru a podle mravní kvality. Veliký příklad tohoto vaškovství, politického antropomorfismu, nám podává ruský bolševismus: Neznámý, zkušenostmi nevyzkoušený komunistický ideál společenské organizace byl v praxi stlačen na úroveň negramotného ruského mužika...“ Článek byl v *Rudém právu* na třech místech konfiskován. Ve státním archívu v Praze je uložen necenzurovaný povinný výtisk listu, z něhož zabavená místa citujeme. Pátý odstavec

po slovech „...a reakcionářský“ pokračoval: „Československo přejímá soustavně tuto vlastnost monarchie a ještě ji zdokonaluje úžasnou korupcí na všech stranách, o jaké za Rakouska se nám ani nezdálo. Může očekávat, že vzbudí tím lásku k republice u svých — poddaných (neboť o svobodných občanech nemůže býti u nás již řeči), a nikoli hnus a nenávisť, které na všech stranách rostou jako lavina?“ Osmý odstavec po slovech „...tak hospodářských —“ pokračoval větou: „naši vládcí, neschopní pozitivní práce politické ve velikém slohu, zachraňují se před nemyslicím davem činností negativní — zesměšňují sovětské Rusko. | Veškerá malomocná snaha zesměšňiti sovětské Rusko je však pro ty, kdož ji tak soustavně dnes projevují, jen vysvědčením vlastní bezmocnosti a neschopnosti. | Dílo našich ruských soudruhů bylo oceněno jako veliké největšími duchy naší doby (i když se k němu stavěli kriticky), je tudíž náramně lhostejno, co o něm soudí ten neb onen český maloměšťák. Kdyby se byl kdokoli z nás za svého života a kdyby se byl náš národ (lid) za své existence opíral jen o české úsudky a česká dobrozdání, byli bychom ještě několik set let za opicemi. | Podle nejnovějšího hlubokého úsudku české provenience stojí tedy ruský Vašek na hnojišti a práská bičem. | Takové představy vyvolávají zdá se nám však nebezpečno pro původce.“ Poslední zabený odstavec, pátý zdola, zní: „Kdežto český Honza přednáší o demokracii a humanitě nenažraným vlkům, a když vlci spustí svůj občasný koncert, tak s nimi vyje. Zatím všechny zásady demokracie, nejen skutečné, ale i té vaší parlamentární, jsou denně šlapány zpupnými nohama perzekučních policajtů, převzatých z Rakouska, a kam člověk stoupne, najde jen politický švindl. O humanitě tohoto státu řvaly už do nebes mrtvolý pobitých proletářů, o té — škoda slov.“ K výtisku je přiloženo hlášení s č. j. 19 258 S II a datované 22. října 1921, kde jako důvod konfiskace těchto tří míst se uvádí, že v nich „popuzuje se k nenávisti proti státní správě a převrácením pravdy a haněním vzněcuje se zášť proti presidentu republiky vzhledem k jeho činnosti vladařské“.

Str. 435 *Občanské umění*. Rudé právo 2, č. 249 (23. října), str. 3, Dělnická besídka. — *V dnešním malém sporu* — srov. stať Pro třídního člověka, zde na str. 394, a Průmyslová civilizace, umění a komunismus, zde na str. 388; *jak je zjeveno z knihy Ať žije život!* — jde především o stať K nové poezii sociální, původně otištěnou v Lidových novinách 21, č. 306 (18. listopadu 1913), str. 1—2. *Ať žije život!* vyšlo r. 1920, Sp IV; str. 437: *poetický lokálkár Národních listů* — Miroslav Rutte, viz vysv. ke str. 389.

Str. 438 *Nesnáz*. Rudé právo 2, č. 254 (30. října), str. 3—4. Podepsáno N. — Str. 440: *Kramář dal si svou vilu postavit* — viz vysv. ke str. 82.

Str. 442 *Co dělá Proletkult?* Rudé právo 2, č. 259 (5. listopadu), str. 6—7. Podepsáno N. — Srov. stati Proletkult, zde na str. 426 a 459.

Str. 446 *Svět a doba v zrcadle filatelie*. Rudé právo 2, č. 269 (17. listopadu), str. 3—4; č. 276 (25. listopadu), str. 3—4. Podepsáno -n.

Str. 453 *Nekrolog*. Rudé právo 2, č. 290 (11. prosince), str. 2. Srov stař Epilog, zde na str. 480. — Str. 454: *Kramář vyslovil naději* — viz vysv. ke str. 287; *Svaz komunistických skupin* — viz vysv. ke str. 333; str. 455: *ať žije Proletkult!* — časopis Proletkult, týdeník KSČ pro proletářskou kulturu, začal vycházet 4. ledna 1922 za redakce St. K. Neumanna. Vycházel do ledna 1924.

Str. 456 *Komunistická ofenzíva*. Rudé právo 2, č. 301 (24. prosince), str. 2. — Str. 457: *směrnice Třetí internacionály* — viz vysv. ke str. 313.

Str. 459 *Proletkult*. Komunistický kalendář na rok 1922, str. 29—31.

Str. 463 *Opožděné poznámky*. Kmen 4, č. 42 (13. ledna), str. 501 až 503. Podepsáno -n. — *Není vlastencem* — narážka na báseň Traktát o vlastenectví ze sbírky Golgata z r. 1901; *chtěl stavěti půl miliónu šibeniček* — narážka na báseň Píseň rodinná ze sbírky Golgata; *vlasteneckým generálem* — viz vysv. ke str. 218; *o vavřínech D'Annunziových* — italský spisovatel a dramatik se stal plukovníkem italské armády. Srov. dopis Henri Barbusse D'Annunziovi, Červen 2, č. 9 (1. května 1919), str. 89—90; *Viktor Dyk, jemuž... zněl Rudý prapor* — Dykova báseň Rudý prapor z r. 1905 byla zařazena do sbírky Satiry a sarkasmu. V našem svazku příslušná sloka citována na str. 178; *Socialistická scéna* — divadelní obec návštěvnická, která měla být organizována u některého stálého divadla. Srov. Prohlášení Socialistické scény, zde na str. 492; *do Zítřka článek* — srov. Dykův článek Socialistická scéna, Zítřek 3, č. 16 (16. prosince 1920), str. 1—2. Píše se tam mj.: „Byl by to počátek rozkladu: místo Národ sobě — stát straně či směru. Místo Patriae et Musis — socialismu.“; *Promluvil pro trest smrti* — v článku Trest smrti, Národní listy 61, č. 4 (4. ledna 1921), str. 2; *co psal v Lumíru* — v poznámce My a cizina, Lumír 36, č. 2 (18. listopadu 1907), str. 92, reaguje Dyk na tvrzení, že slovenská politika nesmí zmizet z české politiky, slovy: „pomáháme jiným, sami sobě pomoci nedovedeme“; str. 464: *lyrik zřekl se „rudého praporu“* — narážka na poznámku, již Antonín Sova otupoval v knižním vydání (Krvácející bratrství, 1920) revoluční ostří své básně Sloky spisovatelům, srov. stař Rudá barva a běločervená barva, zde na str. 201; *švandista se vrátil z Ruska* — tomuto mínění o Haškovi podlehla celá řada levicových pracovníků, protože Hašek po svém návratu ze Sovětského svazu vystupoval v kabaretu Červená sedma, aby se ochránil před pronásledováním. V Čase 5. ledna 1921 byla totiž otištěna noticka o bolševickém komisaři navrátilivším se z Ruska; *Po premiéře Šrámkova Hagenbeka* — ve Vinohradském divadle 22. prosince 1920; *Čtenáři Kmene vzpomenu si* — jde o stař Alois Jirásek a národní demokracie, zde na str. 349; *vyřítit se na nás Národ* — jde o nepodepsanou glosu Hulvát, Národ 4, č. 18 (7. května 1920), str. 136; str. 465: *v posledním svém čísle jakési odvolání* — Národ 4, č. 48 (10. prosince 1920), str. 367—368. Po společném prohlášení Jana Kaprase a Vincence Čer-

vinky, že zmíněnou glosu nepsali a neztotožňují se s ní, následuje prohlášení Neumannovo: „Vzhledem k tomuto prohlášení a vzhledem k motivu, který vedl pana V. Červinku k uveřejnění tohoto článku, беру trestní obžalobu sub. Pr. 72/20 pro urážku na cti u zemského trestního soudu v Praze podanou zpět. V Praze 4. 12. 1920. Stanislav Karel Neumann.“

Str. 465 *Vojtěch Mixa: Medvědi a tanečnice*. Kmen 4, č. 43 (20. ledna), str. 514. Podepsáno -n. Aventinum sv. 21, Praha 1920. — *Dívky* — kniha povídek z r. 1920.

Str. 466 *Jules Barbey d'Aurevilly: Ďábelské*. Kmen 4, č. 43 (20. ledna) str. 514–515. Podepsáno -n. Přeložil J. R. Marek. Dobré dílo sv. 64. — *Román Ženatý kněz* — srov. Moderní revui 12, sv. 18, 1906, na pokračování; *nakladatelství Studia a Dobrého díla* — srov. stať Dobré dílo, zde na str. 343.

Str. 467 *J. A. Komenského Smutný Hlas zaplašeného hněvem božím pastýře...* Kmen 4, č. 43 (20. ledna), str. 515. Podepsáno -n. Aventinum sv. 16., Praha 1920. — *Spolek bibliofilů* — byl založen r. 1908. Jeho orgánem byl časopis Český bibliofil, který vycházel r. 1910 a pak ve dvacátých letech. Neumann zpočátku se Spolkem spolupracoval. Po zániku časopisu chtěl vydávat svůj Philobiblon (červen a září 1912) ve spolupráci se Spolkem, byl však odmítnut. Srov. Neumannův dopis Dykovi z 20. srpna 1912, Dyk—Neumann—Čapkové, Korespondence z let 1905–1918, Praha 1962, str. 34–35.

Str. 468 *Našim čtenářům a soudruhům*. Červen 3, č. 49 (3. března), str. 587. Podepsáno *Redakce*.

Str. 468 *Dolů s měšťáckým „idealismem“!* Kmen 4, č. 50 (10. března), str. 598–599. Podepsáno *N*. Stať je reakcí na provolání Všem!, otištěné v týdeníku Zítřek 1, č. 23 (3. března 1921), str. 921, v němž se lidé třídí dle „dvou myšlenkových světů“, idealismu a materialismu, které autoři provolání chápou eticky, ne filosoficky. Inteligence je prý nebezpečně blízko materialismu. — Str. 470: *barokní vilu* — viz vysv. ke str. 82; *Vzhůru k práci na budově Proletkultu* — viz provolání Proletariátu, zde na str. 497.

Str. 470 *Svatokupčení Žižkou*. Kmen 4, č. 50 (10. března), str. 599 až 600. Podepsáno -n. K stejnojmennému referátu F. Bartoše v Národních listech 61, č. 57 (23. února 1921), str. 2, o knize Jaroslava Prokeše Jan Žižka z Trocnova a jeho doba.

Str. 471 *Projev St. K. Neumanna na ustavujícím sjezdu Komunistické strany německého proletariátu v Československu*. Rudé právo 2, č. 62 (13. března), str. 3. Sjezd se konal v Liberci 3. března 1921.

Str. 471 *Kmen...* Kmen 4, č. 52 (24. března), str. 616. Nepodepsáno.

Str. 471 *Upozornění.* Červen 4, č. 1 (7. dubna), str. 15. Podepsáno
Redakce a vydavatelstvo Června.

Str. 472 *Slůvko k nespokojeným.* Červen 4, č. 2 (14. dubna), str. 32.
Nepodepsáno.

Str. 473 *Knihy dneška.* Červen 4, č. 6. (12. května), str. 92–94.
Podepsáno -n. Edici řídí dr. Miroslav Rutte. Nakladatelství Aventinum.
Sv. 1. Jules Romains, Kdosi umřel, sv. 2., Georges Duhamel, Světlo.
Hra o čtyřech dějstvích. — *Vzdělávací bibliotéka* — vycházela od r. 1890.
Přinášela význačná moderní umělecká i naučná díla; *Moderní bibliotéka*
— knihnice vycházející od r. 1903. Ze známých autorů přinesla práce
Šrámkovy, Gellnerovy, Mahenovy, Těsnohlídkovy aj.; *Knihy dobrých*
autorů — viz vysv. ke str. 72.

Str. 474 *Dědrasbor a Blokových Dvanáct.* Červen 4, č. 6 (12. května)
str. 96. Podepsáno -n. Srov. stať Dědrasbor, zde na str. 376.

Str. 475 *Proletářská slavnost.* Červen 4, č. 14 (7. července), str. 207.
Podepsáno -n. — *Dvě pražské olympiády* — první bylo veřejné vystoupení
Dělnických tělocvičných jednot. Původně bylo plánováno na rok 1915
na oslavu pětistiletého výročí upálení Jana Husa, světová válka však
plán zmařila. Olympiáda se pak konala r. 1921. Druhá byla olympiáda
komunistická.

Str. 476 *Česká literatura a socialism.* Červen 4, č. 14 (7. července),
str. 207–208. Podepsáno S. K. N. Polemika s fejetonem J. R. Hradec-
kého O pubertě, Moskvanech, měšťáckosti revolučního umění a zodpo-
vědnosti, Tribuna 3, č. 151 (29. června 1921), str. 1–2. — *Povídku,*
 kterou otiskujeme — August Strinberg, Studentka čili novostavba, vychá-
zela v příloze Června v překladu Jiřího Votočka (= St. K. Neumann).

Str. 476 *Richard Saudek : Diplomati.* Červen 4, č. 16 (21. července),
str. 231–232. Podepsáno n-. Fran. Borový, Praha 1921.

Str. 478 *Svěcený a Nana.* Rudé právo 2, č. 215 (14. září), str. 2.
Nepodepsáno. — *Svěcený* — Antonín Svěcený, politický pracovník
sociálně demokratické strany, byl ředitelem Ústředního dělnického
knihkupectví a nakladatelství v Praze; *Románová knihovna* — Románová
knihovna Záře vycházela od r. 1908; *Tarzan* — jde o knihu Edgara
Rice Burroughse Tarzan I.–VI., Praha 1921.

Str. 479 *Cenzura a president.* Rudé právo 2, č. 226 (27. září), str. 6.
— *Týdeník Komunistů obviňuje mě* — srov. nepodepsanou glosu Mluviti

stříbro, mlčeti zlato, Komunista 3, č. 22 (23. září 1921), str. 8, a stať Cenzura a president, zde na str. 420.

Str. 479 *Rozmluva*. Rudé právo 2, č. 272 (20. listopadu), str. 5. Podepsáno -n.

Str. 480 *Epilog*. Červen 4, č. 26 (8. prosince), str. 368. Podepsáno S. K. N.

Dodatky. Společná prohlášení.

Str. 485 *Válka končí a národové berou si svobodu*. Červen 1, č. 17 (7. listopadu 1918), str. 233. Podepsáno *Redakce*.

Str. 485 *Všemu produktivně pracujícímu lidu v Československé republice*. Červen 2, č. 19 (10. července 1919), str. 169. — *Promluvil náš myslící lid* — viz vysv. ke str. 207.

Str. 486 *Socialistická rada osvětových dělníků...* Červen 2, č. 21 (24. července 1919), str. 192. Dopis přečetl St. K. Neumann na veřejné schůzi v Praze dne 21. července 1919. V Paříži „mocně rozčílil některé lidi“, jak píše Richard Weiner ve stati St. K. Neumann Henri Barbusovi, Lidové noviny 27, č. 217 (7. srpna 1919), str. 1–2.

Str. 487 *Dotaz...* Kmen 3, č. 21 (16. října 1919), str. 156.

Str. 488 *Návrh členů Národního shromáždění...* Kmen 3, č. 30–31 (11. prosince 1919), str. 219.

Str. 488 *Návrh členů Národního shromáždění...* Kmen 3, č. 30–31 (11. prosince 1919), str. 219.

Str. 489 *Po celý předchozí rok snažil se Červen...* Červen 3, č. 14 (17. června 1920), str. 157–160. Text byl česko-německý a za článkem následovala tato poznámka: „Nur Raummangel hindert uns daran, diese Erklärung auch in der übrigen Sprachen der Čsl. Republik zu bringen“ (Jenom nedostatek místa nám brání, že nepřinášíme toto vysvětlení i v ostatních jazycích Československé republiky). — Str. 490: *musí vésti...* *k noskeovskému nebo tusarovskému režimu* — viz vysv. ke str. 301. Kontrarevoluční politik Vlastimil Tusar byl do r. 1919 předsedou koaliční vlády v Československu (viz vysv. ke str. 207); *po kramářovských, kappovských nebo horthyovských epizodách* — Karel Kramář usiloval o intervenci proti SSSR; Wolfgang Kapp byl konzervativní poslanec německého říšského sněmu. R. 1920 se pokusil v Berlíně o nacistický převrat, který byl zmařen dělnickou stávkou; Mikuláš Horthy na příkaz protirevoluční vlády vedl boj proti vládě sovětů v Maďarsku.

Str. 491 *Pracujícímú lidu a dobrým lidem!* Sociální demokrat 2, č. 22 (28. července), str. 5. Přetištěno v Červnu 3, č. 20 (29. července 1920), str. 225.

Str. 492 *Prohlášení Socialistické scény.* Rudé právo 1, č. 64 (5. prosince 1920), str. 9.

Str. 494 *Pozdrav komunistickému sjezdu v Berlíně.* Červen 3, č. 39 (9. prosince 1920), str. 463—464. — *KPD* — viz vysv. ke str. 331.

Str. 494 *Oč nám běželo.* Červen 4, č. 4 (28. dubna 1921), str. 51—53. — Str. 495: *Česká federace anarchistická* — byla založena r. 1904. Jejím hlavním představitelem byl B. Vrbenský (viz vysv. ke str. 215). V roce 1914 se změnila ve Federaci českých anarchokomunistů.

Str. 497 *Proletariátu!* Rudé právo 2, č. 190 (14. srpna 1921), str. 1. Srov. stať *Proletkult*, zde na str. 426.

Str. 503 *Radikalism.* Červen 2, č. 1 (6. března 1919), str. 2. Podepsáno *.

Str. 504 *Upřímné slovo.* Červen 2, č. 1 (6. března 1919), str. 2—3. Podepsáno ○.

Str. 507 *Sjezd českých anarchistů komunistů.* Červen 2, č. 1 (6. března 1919), str. 6—9; č. 2 (13. března 1919), str. 14—15. Podepsáno *.

Str. 510 *Velkostatky.* Červen 2, č. 2 (13. března 1919), str. 13—14. Podepsáno ○.

Str. 512 *Učme se na Rusi!* Červen 2, č. 3 (20. března 1919), str. 25—26. Nepodepsáno.

Str. 514 *Dvě komunismů.* Červen 2, č. 3 (20. března 1919), str. 26—27. Nepodepsáno.

Str. 517 *O chladné rozvaze.* Červen 2, č. 4 (27. března 1919), str. 33—34. Podepsáno ○.

Str. 519 *Záruky chceme.* Červen 2, č. 4 (27. března 1919), str. 34 až 35. Podepsáno *.

Str. 520 „*Krise socialismu.*“ Červen 2, č. 7 (17. dubna 1919), str. 61—62. Podepsáno ○. Též *Pravda* 1, č. 8 (24. dubna 1919), str. 3. Nepodepsáno.

- Str. 522 *Richard Wagner a Bakunin*. Červen 2, č. 13 (29. května 1919), str. 114—115. Nepodepsáno.
- Str. 525 *Kultura a stát*. Červen 2, č. 14 (5. června 1919), str. 122 až 123. Nepodepsáno.
- Str. 528 *Po volbách*. Červen 2, č. 18 (3. července 1919), str. 161—162. Nepodepsáno.
- Str. 529 *Národní shromáždění*. Červen 2, č. 21 (24. července 1919), str. 185—186. Nepodepsáno.
- Str. 532 *Socialistická rada osvětových dělníků*. Červen 2, č. 22 (31. července 1919), str. 193—195. Nepodepsáno.
- Str. 536 *Šedivá teorie a mrtvé zásady*. Červen 2, č. 23 (7. srpna 1919), str. 202—203. Nepodepsáno.
- Str. 538 *Překvapení poučné a výstražné*. Červen 2, č. 24 (14. srpna 1919), str. 209—211. Nepodepsáno.
- Str. 541 *Rozhořčení amerických kamarádů*. Červen 2, č. 27 (4. září 1919), str. 233—234. Nepodepsáno.
- Str. 544 *Internacionála osvětových dělníků*. Červen 2, č. 28 (11. září 1919), str. 245—246. Nepodepsáno.
- Str. 546 *Republika a socialistická levice*. Červen 2, č. 32 (8. října 1919), str. 281—282. Nepodepsáno.
- Str. 548 *Inteligence nacionalistická a buržoazní*. Červen 2, č. 33 (16. října 1919), str. 289—291; č. 34 (23. října 1919), str. 303—304. Nepodepsáno.
- Str. 554 *Spoluvina socialistů*. Červen 2, č. 40 (4. prosince 1919), str. 361—362. Nepodepsáno.
- Str. 557 *Masaryk a Lenin*. Červen 3, č. 1 (18. března 1920), str. 1—4. Nepodepsáno.
- Str. 561 *Porážka protirevoluce*. Červen 3, č. 2 (25. března 1920), str. 13—14. Nepodepsáno.
- Str. 562 *K otázce komunistické strany v Československé republice*. Červen 3, č. 4 (8. dubna 1920), str. 37—38. Nepodepsáno.

- Str. 564 *Po volbách.* Červen 3, č. 7 (29. dubna 1920), str. 74—75. Nepodepsáno.
- Str. 566 *Národně sociální frazeologie.* Červen 3, č. 8 (6. května 1920), str. 85—87. Nepodepsáno.
- Str. 569 *Alois Muna.* Červen 3, č. 12 (3. června 1920), str. 133—134. Nepodepsáno.
- Str. 571 *Lháři a podvodníci.* Červen 3, č. 13 (10. června 1920), str. 148—150. Nepodepsáno.
- Str. 574 *Všichni na svá místa.* Červen 3, č. 23 (19. srpna 1920), str. 265—266. Nepodepsáno.
- Str. 576 *Naše úkoly ve světové revoluci sociální.* Červen 3, č. 25 (2. září 1920), str. 289—291. Nepodepsáno.
- Str. 580 *Nová panská strana.* Červen 3, č. 29 (30. září 1920), str. 337—338. Nepodepsáno.
- Str. 582 *Po sjezdu soc. demokratické většiny.* Červen 3, č. 30 (7. října 1920), str. 349—350. Nepodepsáno.
- Str. 584 *Svaz komunistických skupin a levá strana sociálně demokratická.* Červen 3, č. 32 (21. října 1920), str. 373—374. Nepodepsáno.
- Str. 586 *Tři roky proti všem — a pro všechny.* Červen 3, č. 35 (11. listopadu 1920), str. 412—413. Nepodepsáno.
- Str. 588 *Veliký kvas pokračuje.* Červen 3, č. 46 (10. února 1921), str. 541—543. Nepodepsáno.
- Str. 591 *Vražedná politika — pro proletariát.* Červen 3, č. 47 (17. února 1921), str. 553—554. Nepodepsáno.
- Str. 593 *Svaz komunistických skupin a komunistická strana.* Červen 3, č. 48 (24. února 1921), str. 565—566. Nepodepsáno.
- Str. 595 *Zločinné plány buržoazie a česká levice.* Červen 3, č. 49 (3. března 1921), str. 577—578. Nepodepsáno.
- Str. 597 *Šmeral promluvil — Šmeral se odsoudil.* Červen 3, č. 50 (10. března 1921), str. 589—591. Nepodepsáno.